

Uhinna

NUKKETEATTERIPÄIVÄN JULISTUS

Aluksi on pala puuta, tilkku kangasta, liimaa ja muuta elotonta materiaalia. Valmistuu teatterinukke. Ammattitaitoinen nukkenäyttelijä saa nukan liikkeet näyttämään eläviltä.

Yleisö hyväksyy hahmon, unohtaa tekniikan ja lähtee seuraamaan esitystä. Kuitenkin suurin osa nukan ”elämästä” tulee katsojan omasta mielikuvituksesta. Katsoja itse saa nukan suun nauramaan, sormet taipumaan ja silmät kyynelilehtimään. Katsoja haluaa nähdä elävän olennon ja seurata hänen tarinaa. Ihminen nukan takana unohtuu ja nukke saa elämän.

Mikä tekee nukketeatterista erikoisen taidemuodon?

Taidelajin monipuolisuus on yksi syy, nukketeatteritaiteilijat kautta vuosisatojen ovat yksin toimineet nukkenäyttelijöinä, nukkerakentajina ja ohjaajina puhumattakaan lavastuksen ja äänimaailman tuottamisesta. Näin on usein edelleenkin käytäntö Suomen pienissä nukketeattereissa, ryhmissä ja sooloteattereissa. Erikoistuneisiin ammattiryhmiin ei ole Suomen nukketeatterinkentällä resursseja - toisaalta juuri kokonaisuuksien hallitseminen kiinnostaa tekijöitä.

Nukketeatterin arvostuksesta puhutaan alan piireissä. Ilahduttavaa on, että viime vuosina nukketeatterialalle kohdistuneet lukumääräiset avustukset ovat nousseet. Tälle vuodelle kohdistuneita apurahoja on myönnetty n. 20 ryhmälle ja alan ammattilaiselle ympäri maan. Valitettavaa tosin on, että avustussummat per ryhmä ovat yleensä kovin alhaiset. Mielestäni arvostusta ja taloudellista tukea voi saada vain esittämällä korkealuokkaisia teoksia ja käyttämällä hyödykseen koulutuksen tuomaa ammattitaitoa.

Tänään nukketeatteripäivänä toivon yleisölle antoisia hetkiä nukketeatterin parissa ja teatterintekijöille voimia ja iloa tuottaa herkkiä ja hätkähdyttäviä, pieniä ja suuria nukketeatteriesityksiä.

Hämeenlinnassa 11.2.2007

Hannu Räisä
läänintaiteilija
Hämeen taidetoimikunta

Julkaisija: Suomen UNIMA ry,
PL 42, 90015 Oulun kaupunki
Päätoimittaja: Laura Poranen
Taitto: Laura Poranen
Paino: Juvenes Print, Tampere

Suomen UNIMA ry. on kansainvälisen nukketeatterijärjestön, Union International de la Marionette, Suomen keskus. Yhdistykseen kuuluu nukketeatterialan ammattilaisia, harrastajia ja tukijoita. Tämä on Suomen UNIMA ry:n tiedotuslehti. Lehti julkaistaan kahdesti vuodessa, lisäksi yhdistys julkaisee Klonkpostia -tiedotuslehtistä.

UNIMA -lehden seuraava numero ilmestyy syksyllä 2007, materiaalin tulee olla perillä lokakuun 15. päivään 2007 mennessä. Tekstit ja kuvatekstit vastaanotetaan Word-tiedostona. Kuvat hyvälaatuisina (300 dpi) jpeg-tiedostoina, mieluiten mustavalkoisina.

Lehteen tuleva materiaali toimitetaan sähköpostitse osoitteeseen laura.poranen@uiah.fi

NATIONAL REPORT 2006 : UNIMA FINLAND

1. SOME FACTS

- founded in 1984
- 269 members (in the end of 2005)
- office: Puppet Theatre Akseli Klonk, the city of Oulu
akseliklonk@gmail.com
tel. +(358)-8-55847542
- board: Mr Janne Kuustie, chairman
Mrs Leila Peltonen, deputy chairwoman
Mr Hannu Räisä, treasurer
Mrs Marja Susi
Mrs Katriina Andrianov
- secretary: Ms Kati-Aurora Kuuskoski
unimafinland@yahoo.com
tel. +(358)-46-8114024
- magazine maker-up: Ms Laura Poranen
- work groups:
The 25th jubilee puppetry book – “Puppetry in Finland”
Work group: Ms Maiju Tawast, Mrs Leila Peltonen ,
Mrs Marja-Liisa Lintunen and Mrs Katriina Andrianov.
- The puppetry education -work group:
Mrs Marja-Liisa Lintunen, Ms Emma Jussila and
Ms Laura Poranen
- The future of UNIMA -work group:
Mr Janne Kuustie, Mrs Marja Susi and Mr Riku Laakkonen
- the Finnish members in the co-operative puppetry network
of the Arctic area of the Nordic Countries (Barents Puppetry
Network): Mrs Leila Peltonen and Mr Janne Kuustie
- the Finnish councillors (until 2008): Mrs Mansi Stycz (also a
board member of UNIMA International) , Mrs Leila Peltonen,
Mr Janne Kuustie and Mrs Katriina Andrianov
- the national day of Finnish puppetry: February the 11th

2. ABOUT THE ACTIVITIES

The most important tasks of the Finnish UNIMA are informing, gathering the members together for co-operative activities and giving impulses for developing different fields of puppetry art. Current news concerning local and global puppet theatre events are being informed to the members in an e-bulletin called Klonposti several times a year. The UNIMA Finland magazine, containing articles on many-sided topics, is being published twice a year. The new web pages www.unima.fi are being under re-arrangement.

The Finnish UNIMA participates in developing the puppetry education on the advisory and expert level. In 2007 UNIMA will start a long-term educational programme, containing courses mainly for amateur puppeteers.

The essence of puppet theatre art will be discussed in the Summer Time Ends –festival, which shows a wide range of Finnish puppetry in Oulu. University level research is emerging: a puppetry research seminar will be organized in co-operation with art universities. The seminar and also a “promotour” of some new puppet theatre companies will, hopefully, increase the visibility and raise the status of puppetry art in Finland.

The recent years have seen a remarkable generation change in Finnish puppetry. A new generation of young professionals has started to work as performers, directors, scenographers and educators. This is mainly the consequence of the various forms of professional puppetry education now available in Finland. The most important is the 4-year Studies in Puppetry Arts at Turku Arts Academy, which enrolls every other year both Finnish and foreign students. The Turku Arts Academy Puppetry Department is doing a pioneering job also by arranging national and international seminars, which enables the old and young artists to meet and exchange ideas. In such seminar in 2005, the testimony by Ms. Sirppa Sivori-Asp addressing the young artists, was seen on the screen. This precious film of her last interview was produced by the Turku Puppetry Department.

The rejuvenation trend reflects also to UNIMA Finland and its activities -- a considerable number of new young members have joined in after 2004 when the new board with a majority of young professionals was elected.

Kansainvälisen UNIMA:n presidentti Massimo Schuster on kosmopoliitti ja taiteilija, jonka dynaamisuus ja näkemyksellisyys kantaa yli maanosien. Hän puhuu voimakkaasti oikeudenmukaisemman UNIMAn puolesta. Tällä hetkellä järjestön jäsenistä 55 % on Euroopasta, 18% Aasian-Tyynenmeren alueelta, 15% Amerikan mantereelta ja vain 12% Afrikasta. Erot selittyvät osaksi sillä, että kehitysmailla ei yksinkertaisesti ole varaa osallistua kansainväliseen yhteistyöhön, sillä pelkästään jäsenmaksut ovat kohtuuttomat nukketeatteritaiteilijoiden elintasoon nähden. Jokaisella UNIMA -keskuksella on mahdollisuus vaikuttaa muutokseen kun seuraavassa yleiskokouksessa äänestetään jäsenmaksujen porrastamisesta ja kohtuullisestamisesta vastaamaan kunkin kansallisen keskuksen taloudellisia resursseja..

Jäsenmaksujen muuttaminen oikeudenmukaisemmaksi ei kuitenkaan riitä. Massimo Schuster ehdottaakin että varakkaammat keskuksot ottaisivat tehtäväkseen tukea vähintään yhtä kehityksensä UNIMA-keskusta.

Schuster sai UNIMAn hallitukselta tehtäväksi uudelleen käynnistää järjestön Afrikka-komission toiminta. Seuraavassa on tiivistelmä Schusterin Afrikka-vetoomuksesta:

” Jokainen matkani eri puolille Afrikan mannerta viimeisen 12 vuoden aikana on vakuuttanut minut siitä että Afrikka ei ole yksi yhtenäinen maa, kuten me pinnallisesti ja kaukaa katsoen luulemme, vaan aivan kuten muutkin maanosat. kulttuurien ja sosio-poliittisten olosuhteiden mosaikkimainen kokonaisuus. Teatterinuket ovat olleet olemassa useimmissa Afrikan maissa ikimuistoisista ajoista lähtien. Niillä on läheinen yhteys uskonnollisiin ja rituaalisiin seremonioihin. Teatterinukkien tehtävä on ollut hyvin samanlainen kuin Euroopassa: niiden avulla on naurettu vallanpitäjille ja käsitelty oman yhteisön ongelmia ja traumoja. Viime vuosina nukketeatteria on Afrikassa käytetty paljon valistuskampanjoissa, joissa on käsitelty AIDS:ia, hygieniää ja syntyvyyden säännöstelyä.

”Auta Afrikkaa” – iskulausetta toistetaan nykyisin kiitettävästi. Onkin päivänselvää että Afrikkaa on autettava, ...mutta minusta on olennaisen tärkeää, että apu ei jää improvisoinniksi, jonka tarkoitus on vain rauhoittaa rikkaiden maiden huonoa omaatuntoa, vaan että se suunnitellaan tasavertaisessa yhteistyössä afrikkalaisten itsensä kanssa, heidän kulttuuriaan ja perinteitään kunnioittaen. Afrikassa työskennellessäni olen tajunnut, että sellaisia käsitteitä kuin ” luova taiteellinen työ” tai ”ammattillisuus” ei voida pitää itsestäänselvyyksinä. Eurooppalaiseen ajattelutapaan iskostuneet taidekäsitteet on sovittava afrikkalaisen kulttuurin sielunmaisemaan, joka syvästi eroaa omastamme. Jos pystymme uudistamaan omaa ajattelutapaamme, tasavertainen vuorovaikutus rikastuu ja syvenyy, niin että oppimista todella tapahtuu molemmilla alueilla.

Kaikki afrikkalaiset nukketeatterintekijät, joitakin etelä-afrikkalaisia poikkeuksia lukuunottamatta, elävät epävarmoissa olosuhteissa ja heidän tulevaisuutensa on pelottava.. Ensimmäinen ongelma, minkä he työssään kohtaavat, on teknillisen ja ammatillisen tiedon puuttuminen. Internet voi tässä tulla avuksi, mutta se on vain harvojen käytössä. Afrikassa on huutava pula kirjoista ja kuvitetusta oppimateriaalista. Kanssakäyminen muiden maiden kollegojen kanssa ja heidän työskentelynsä perehtyminen olisi myös suuri voimavara oman työn kehittämisessä.”

KOKO MAAILMAN UNIMA ?

Katsauksen kokosi **Leila Peltonen**

Massimo Schuster vetoaakin nukketeatteriryhmiin, festivaalien järjestäjiin, nukketeatterikeskuksiin, yksittäisiin nukketeatteritaiteilijoihin sekä kansallisiin UNIMA-keskuksiin, että ne ryhtyisivät aktiivisiin toimiin Afrikan eristäytyneisyyden poistamiseksi:

”Ottakaa suoraan yhteyttä minuun - president@unima.org - ja kertokaa mahdollisuksistanne lähettää materiaalia Afrikkaan. Kansainvälinen UNIMA ottaa tehtäväkseen toimittaa lähetykset perille yhteistyössä Afrikan omien UNIMA -keskusten tai -edustajien kanssa. Tämä on konkreettinen askel tehdä jotain asioiden hyväksi, eikä vain puhua niistä.

Kansainvälinen UNIMA, joka perustettiin kahden maailmansodan välissä, nousi tuhasta sodan jälkeen ja loi kestäviä siltoja kylmän sodan kahtia jakamassa Euroopassa. Aikaisemmat UNIMA-sukupolvet halusivat omalla työllään ylittää esteet, joita pidettiin ylivoimaisina erilaisten poliittisten järjestelmien välillä. Samat periaatteet, joskin toisenlaisessa suhteessa, pätevät edelleen globalisoituneessa maailmassamme -- meidän velvollisuutemme on ottaa haaste vastaan ja soveltaa yhdessä hyväksymiämme tavoitteita maailmassa nyt vallitsevaan uuteen todellisuuteen.”

(Lähteet: Schusterin artikkeli Africa, UNIMA:n uutiskirje no 9 / 2006 ja puheenvuorot UNIMA:n edustajiston Tolosan kokouksessa 30.11.-2.12.06)

Suomen UNIMA tuki vuosina 1993 – 2005 Sambian nukketeatterintekijöitä avustamalla heitä mm. työkalujen ja materiaalien hankinnoissa ja lähettämällä heille nukketeatterikirjoja ja muita opetusmateriaalia. Avustussumma, 300 -500 euroa vuodessa, saatiin lahjoituksena yhdeltä Suomen UNIMA:n jäseneteatterilta. Myös Sambian UNIMA –keskuksen perustaminen käynnistettiin noina vuosina. Kummisuhde katkesi Sambian yhdyshenkilön, nukketeatteritaiteilija Joshua Chikwelan ja hänen kahden kollegansa kuolemaan. Olisiko Suomen UNIMA:n nyt aika ottaa Schusterin haaste vastaan ja elvyttää uudestaan yhteistyötä Afrikan suuntaan? UNIMA:an kuuluu nukketeatterintekijöitä lähes 70 maasta kaikilta viideltä mantereelta ja sille on myönnetty arvostettu, itsenäisen teatterijärjestön NGO-status YK:n tiede- ja kulttuurijärjestössä UNESCO:ssa. Sekä kansainvälisellä että kansallisella järjestötoiminnalla luodaan nukketeatteritaiteelle uskottavuutta monella tasolla myös päättäjiin nähden. UNIMA:n edustajiston Tolosan kokous ja festivaali marras- joulukuussa 2006 olivat sävähdyttävä kokemus siitä miten kansainväliset tapaamiset rikastuttavat sekä virallista että epävirallista kanssakäymistä eri maiden nukketeatterintekijöiden välillä.

Tolosan-kuulumisia

MITEN LIITTYÄ NUKKETEATTERILAISTEN KANSAINVÄLISEEN YHTEISÖÖN?

VAIKKAPA NÄIN:

Lukemalla Ruotsin, Norjan ja Tanskan UNIMA-lehtiä internetissä: www.unima.nu (Suomen lehden numerot ovat kuulemma myös tervetulleita mukaan, på finska!).

Lähetämällä nukan (pehmeät materiaalit, ei esim. puu) tai kuvan nukesta Miljoonan nukan projekti -näyttelyyn, lisätietoja osoitteesta www.millionpuppets.com / John Michael Swinbank. Kyseessä on suurin Australiassa ikinä järjestetty tapahtuma, ja se pyrkii myös Guinnessin Ennätystenkirjaan.

Lähetämällä DVD:n onnistuneesta nukketheaterikasvatusproduktiosta kansainvälisen UNIMA:n Puppetry in Education -komissioon. Toivomuksena on saada joka maasta materiaalia siitä, miten esineet heräävät eloon nimenomaan LASTEN animoimina. Lisätietoja: hc-unima@zg.htnet.hr

Lähetämällä Nukketheateri-instituutin arkistoon materiaalia omista esityksistä (DVD, VHS, valokuvat, julisteet ym.). Lisätietoja: www.marionette.com tai institut@marionette.com

Tekemällä opintomatkan nukketheaterifestivaaleille UNIMA:n stipendiaattina. Haettavat stipendit löytyvät kansainvälisen UNIMA:n nettisivuilta (www.unima.org), ja asiaa voi tiedustella osoitteesta duendes7@terra.es (asiaa hoitaa Alberto Cebreiro).

Kyselemällä kiperiä kysymyksiä Suomen UNIMA:n edustajilta vuosikokousten ja jäsentapaamisten yhteydessä. Tolosan välikokouksessa antamamme raportti löytyy tästä lehdestä, ja täydellinen kokousmateriaali edustajilta (Leila Peltonen, Mansi Stycz, Janne Kuustie, Kati Andrianov). Uudet edustajat kaudelle 2008-2012 valittiin vuosikokouksessa Lahdessa 25.3.2007 (Kuustien ja Andrianovin lisäksi Hannu Räisä ja Anne Rautiainen).

Lukemalla kansainvälisen UNIMA:n nettisivuja (www.unima.org) ja osallistamalla järjestön kokouksiin (vapaa pääsy kaikilla jäsenillä!) - niiden yhteydessä on aina myös iso festivaali. Osallistujamäärästä riippuen Suomen UNIMA järjestää näihin tapahtumiin ryhmämatkoja.

Omasta puolestani: Kiitos luottamuksesta! Seuraava kongressi on Australian Perthissä 2008, jonne ehkä lähemme isommallakin porukalla?

Kati Andrianov

SEURAA MITÄ KANSAINVÄLISESSÄ UNIMASSA TAPAHTUU!

UNIMA:n kotisivuilta www.unima.org löydät mm. järjestömmen säännöt, useimpien komissioiden raportit, kansallisten UNIMA-keskusten yhteystiedot ja raportit, viimeisimmän Newsletter -tiedotteen sekä luettelon niistä festivaaleista, jotka myöntävät hakemuksesta stipendejä omien kiintiöiden puitteissa.

E PUR SI MUOVE

UNIMA:n korkeatasoinen aikakausjulkaisu sisältää esseitä, artikkeleita, katsauksia ja uutisia maailman nukketheaterin näyttämöiltä. Julkaisun sisällysluettelo löytyy UNIMA:n www-sivuilta. Julkaisun voi tilata osoitteesta: sgi@unima.org, hinta on 12 euroa.

AUSTRALIAAN HUHTIKUUSSA 2008 !

Kansainvälisen UNIMA:n kongressi kokoontuu joka neljäs vuosi, ja kokouksen yhteydessä on myös aina suuri kansainvälinen festivaali. Seuraava kongressi pidetään 2.-12.4.2008 Perthissä Länsi-Australiassa. Luvassa on taiteellisesti ja kulttuurillisesti ainutlaatuinen tapahtuma, jossa esityksiä on eri puolilta maailmaa, mutta erityisesti Tyynen meren alueelta. Tutustu sivuihin www.unima2008.com

On hyvä muistaa, että jokaisella UNIMAn jäsenmaksunsa maksaneella jäsenellä on oikeus osallistua kansainvälisen UNIMA:n kongressin

Tolosa: Kaupunkinäkymä
Kuva: Kati Andrianov

Kolme edustajaa: Janne Kuustie, Leila Peltonen, Kati Andrianov
Kuva: Laura Verdonk

Pamput: hallituksen jäsen Stanislav Doubrava, puheenjohtaja Massimo Schuster ja pääsihteeri Miguel Arreche
Kuva: Kati Andrianov

kokouksiin ja edustajiston välikokouksiin. Äänioikeus on kuitenkin vain edustajiston jäsenillä ja hallituksen jäsenillä. Jokainen kansallinen UNIMA -keskus voi tehdä aloitteita ja ehdotuksia UNIMA:n hallitukselle.

Suomalaisista matkatoimistoista kyselemäni arviot lentojen hinnoista Perthiin vaihtelivat 1200 – 2000 euroon. Majoitusvaihtoehtoja ovat hotellit (300-500 euroa/viikko), huoneiston tai talon vuokraus (600 – 1200 euroa/ viikko/ 4-8 henkilöä). Säästäminen ja matka-apurahojen hakeminen on siis syytä aloittaa pikapuoliin ...

Vaikka et Australiaan lähtisikään, voit lähettää sinne teatterinukun ja olla mukana tekemässä MILJOONAN TEATTERINUKUN MAAILMANENNÄTYSTÄ!

MILLION PUPPET PROJECT !

Imagine a million puppets all exhibited in one big space ... sock, hand, rod, finger, junk, glove, shadow, marionettes and moveable creations never seen before! The million puppet project invites people from around the world to make and send a puppet to Perth, Western Australia, for a new Guinness World Record – The World's Largest Puppetry Display! The ambitious project will be presented in the prestigious Perth Concert Hall on April 6th 2008 at UNIMA 2008 – 20 UNIMA Congress and World Puppetry Festival So we need as many puppets as possible to Perth for this Guinness record attempt. The puppets to be sent to: PO Box 832, Fremantle, Australia 6959

Uudessa yhdistyksessä itu aluekeskukselle

Framil kokoaa näyttämö- ja esitystaiteen yksinäiset yhteen

Kun Turussa jokin on ”framil”, tarkoittaa se, että joku asia on esillä, näkyvillä, näyttämöllä. Framil on myös uusi organisaatio, joka mieluusti haluaa olla esillä, framilla. Framil ry on näyttämö- ja esitystaiteen tekijöiden yhteenliittymä, tukiverkosto, jonka tavoitteena on synnyttää Varsinais-Suomeen näyttämö- ja esitystaiteen aluekeskus.

Tanssitaiteelle on onnistuttu luomaan tanssin aluekeskusten verkosto, ja niiden toiminta on lähtenyt ainakin Läntisessä Suomessa lupaavasti käyntiin. Voiko samanlainen verkosto onnistua myös näyttämö- ja esitystaiteen alueella? Painetta ja tarvetta tähän tunnetaan ainakin Varsinais-Suomessa.

Tähän tarpeeseen perustettiin syksyllä 2006 Framil ry. Sen keskeisiä tavoitteita on tukea näyttämö- ja esitystaiteen tekijöiden työllistymistä, parantaa taiteenalan tuotantoedellytyksiä, lisätä näyttämö- ja esitystaiteen alueellista saatavuutta ja saavutettavuutta, vahvistaa VOS-teatterien, vapaiden ryhmien, tutkimuksen, koulutuksen ja harrastajien välistä yhteistyötä ja toimia alueellisenä tiedotuskeskuksena. Viime kädessä Framil ry:n tavoitteena on luoda toiminnallinen ja rahoituksellinen pohja Varsinais-Suomen näyttämö- ja esitystaiteen aluekeskukselle.

Syntyhistoriaa

Teatterin, nukketeatterin, sirkuksen ja performansen tekijöitä, taitoa ja intoa on Varsinais-Suomessa yltäkyllin.

Yhä laajeneva kenttä painii kuitenkin isojen vaikeuksien keskellä. Vapaiden ryhmien ja freelancerien ammattituotantojen toteuttamista vaikeuttavat jatkuvat rahoitusongelmat. Nukketeatterin, sirkuksen ja performansen aloilta puuttuvat tukirakenteet kokonaan. Tila- ja laiteongelmat vaivaavat miltei kaikkia toimijoita. Esitysten tuottamisessa kaivataan ammattitaitoista apua. Näyttämö- ja esitystaiteen soveltava käyttö koetaan kunnissa kiinnostavaksi alueeksi, mutta konkreettiset keinot hyödyntää tämän osa-alueen osaajia puuttuvat.

Varsinais-Suomen näyttämö- ja esitystaiteen tekijät kokoontuivat keväällä 2006 joukolla yhteen pohtimaan, löytyisikö yhteisiin ongelmiin yhteisiä ratkaisuja. Koollekutsujana toimi Varsinais-Suomen taidetoimikunta, jonka johdolla kahdessa työpajassa työstettiin tukiverkoston toimintasuunnitelmaa ja kaavailtiin aluekeskuksen orastavaa mallia.

Työpajojen henki oli innostunut ja tulokset hedelmällisiä. Tapaamisissa ei ollut eduntavoittelua tai rajojen vartiointia vaan yhteisten voimien kokoamista. Näistä työpajoista lähti liikkeelle pallo, jonka seurauksena syksyllä 2006 perustettiin Framil ry, Varsinais-Suomen näyttämö- ja esitystaiteen tukiverkko. Yhteistyötä Framil ry tekee hyvinkin tiiviisti Varsinais-Suomen taidetoimikunnan ja kahden esittävän taiteen läänintaiteilijan kanssa. Uuden yhdistyksen hallituksessa on mukana laaja-alaisesti eri näyttämö- ja esitystaiteen toimijoita, puheenjohtajanaan ohjaaja Fiikka Forsman.

Aluekeskus myötätulessa

Ajatus näyttämö- ja esitystaiteen aluekeskuksesta on kokenut valtiovallan taholta sekä myötä- että vastatuulta. Tempoilevasta aallokosta huolimatta Framil ry ei ole luopunut ajatuksestaan, vaan on päättänyt ruveta lähestymään asiaa toiselta kantilta. Motoksi tuli ”Ruvetaan toimimaan, aluekeskus tulee aikanaan jos tulee”.

Aluekeskus-ajatukselle valoa on alkanut jälleen näkyä talvella 2007. Voimakkain kannanotto on tullut valtion näyttämötaidetoimikunnalta, joka korosti Teatteripoliittisessa ohjelmassaan 2006 aluekeskuksen merkitystä peräti valtakunnallisena piloottihankkeena. Myös kulttuuriministeri on kommentoinut syntyneitä aluekeskuksia, että ne ovat ”tärkeällä tavalla täyttäneet niitä aukkoja, joita valtion varoin tuettuun taiteen infrastruktuuriin on jäänyt”.

Pohjatyo ei ole mennyt hukkaan. Framil on kuulolla ja jatkaa työtään.

Framil ry:n projektit: NILO ja Pyörre

Aluekeskushanke etenee omaa rataansa, mutta samanaikaisesti Framil ry on käynnistämässä kahta projektia yhdessä Varsinais-Suomen taidetoimikunnan kanssa. Molemmat projektit tekevät työtä sekä näyttämö- ja esitystaiteen laadun että saatavuuden parantamisen puolesta, ja molemmissa nukketeatterintekijöiltä odotetaan isoa osallistumista. Miten laajasti hankkeet toteutetaan, se ratkeaa apurahojen myötä.

NILO on nukketeatterin ja sirkuksen tekijöille tarkoitettu valmennusprojekti, sparrausrinki. Pienten työryhmien helmasynnit, yksin väsääminen ja resurssien puute, näkyvät monesti suoraan tuotantojen laadussa. NILO tuo nukketeatterin ja sirkuksen ”yksinäiset” yhteen, antaa heille tuotantoon, mutta erityisesti taiteelliseen työhön asiantuntija-apua, sparrausta. Teatterin, nukketeatterin ja sirkuksen ammattilaisista koostuva asiantuntijaryhmä valitsee projektiin mukaan tulevat tekijät ja ryhmät (8-10 kpl). Näille kullekin räätälöidään yksilöllinen sparrausohjelma, kunkin omien tarpeiden mukaan. Siinä missä joku tarvitsee käsikirjoitusapua, toinen voi tarvita apua tulumeron valmistelussa. Tavoitteena on saada ensi-iltaan vuoden aikana laadukkaita nukketeatteri- ja sirkusesityksiä. Toteutumisasijankohta: syksy 2007- kevät 2008. Kohderyhmä: nukketeatterin ja sirkuksen ammattituotannot (vakiintuneet ryhmät tai projektiokohtaiset työryhmät).

Pyörre on Framil ry:n kiertuehanke, joka kasvattaa teatterin, nukketeatterin, sirkuksen ja performansen tarjontaa ja laatua Varsinais-Suomessa. Pyörre kokoaa laadukkaan ja sisällöltään vaihtelevan esitystarjottimen, josta perinteiset ja uudet asiakkaat voivat valita haluamiaan esityksiä. Pyörre vastaa siihen ongelmaan, joka pienillä työryhmillä usein on edessä: ei ole ketään, joka markkinoisi teoksia. Projektiin palkattava tuottaja luo kontaktit asiakaskuntaan, ja tekee Pyörteen esityksien markkinointi- ja myyntityötä. Yhdessä asiantuntijaryhmän kanssa tuottaja luo osallistujille yhteisesti sovitut pelisäännöt, auttaa esiintymissopimusten teossa ja varmistaa ryhmien tekniset valmiudet lähteä kiertueelle. Toteutumisasijankohta: syksy 2007- kevät 2008. Kohderyhmä: Teatterin, sirkuksen, nukketeatterin, performansen ammattituotannot (vakiintuneet työryhmät ja teatterit tai projektiokohtaiset työryhmät).

Lisätietoja:

projektien koordinoija
Timo Väntsi
läänintaiteilija / nukketeatteri
Varsinais-Suomen Taidetoimikunta
timo.vantsi@lslh.intermin.fi

**SUOMEN SUURLÄHETYSTÖ
ABU DHABI
TEATTERI HEVOSENKENGÄLLÄ MENESTYSVIERAILU ARABIEMIRAATTIEN LIITOSSA**

Eero Ahre

Euroopan Unionin 50-vuotisjuhlan puitteissa Arabiemiraattien liitossa järjestetyn Eurooppa-kuukauden suomalainen esiintyjä oli Teatteri Hevosenkengä. Näytelmää Rosina ja Ritari von Rusina esitettiin koululuokille ja perheille Abu Dhabin Cultural Foundationin, Dubain Alliance Françaisen ja Sharjahin Institute for Theatre Artsin näyttämöillä yhteensä 7 esitystä. Teatterin oli kutsunut Arabiemiraattien liittoon Suomen Abu Dhabin suurlähetystö. Yleisö koostui kansainvälisten koulujen oppilaista, emiraattiperheistä ja kehitysvammaisten koulun oppilaista. Yleisölle tarjottiin myös kulttuuri- ja kansainvälisyyskasvatusta, sillä he saivat kuulla hieman suomenkieltä ja jopa oppia sitä vähän interaktiivisessa osuudessa, vaikka muuten esitys oli englanninkielinen. Teatterinjohtaja Kirsi Aropaltio perehdytti yleisön ennen esitystä näytelmän aihepiiriin ja esitteli näyttelijät.

Eero Ahre & Cecilia Paul

Kysyntä Arabiemiraattien liitossa vain harvoin koettuihin lastenteatteriesityksiin oli suurta ja salit täyttyivät, 1400 katsojaa, joten lisäesityksillekin olisi ollut tarvetta. Myös paikallinen Suomi-koulu sai nauttia oman maansa lastenkulttuurista. Teatterinjohtaja Aropaltion mukaan esityksen innostunut vastaanotto kannustaa teatterilaisia suunnittelemaan ja toteuttamaan esityksiään lisääntyvässä määrin siten, että mahdollisuudet kansainväliseen esittämiseen huomioidaan.

Näytelmän Rosina ja Ritari von Rusina esittivät Cecilia Paul, Eero Ahre ja Pekka Heiman. Näytelmän nuket ja lavasteet ovat Taina Valkosen, musiikki Pekka Stirkkisen, ohjaus Patrik Draken ja valo- ja ääniteknikasta vastasi Janne Teivainen. Näytelmän ovat kirjoittaneet Eero Ahre, Patrik Drake ja Elina Stirkkinen.

Teksti: **Henna-Riikka Pihlapuro**

Taide kuntoutuksen välineenä

Viime syksynä aloitin Tampereella yhteistyön Sopimusvuori ry:n Askel-kurssin kanssa.

Askel-kurssi on vuonna 1998 perustettu, nuorille (18-30-vuotiaille) mielenterveyskuntoutujille tarkoitettu kurssi, jonka kesto vaihtelee kuntoutujan mukaan. Yleisimmin kuntoutuja on noin 1-2 vuotta Askel-kurssilla ja kurssilaisia on kerrallaan aina noin 15 kappaletta. Askel-kurssi on hyvin toiminnallinen, ja kaiken muun ohessa siellä on alusta lähtien ollut hyvin paljon taiteellista aktiiviteettia. Askel-kurssilaiset ovat olleet niin taiteen tekijöitä kuin kokijoitakin. Taide kuntoutuksen osana on pysyvä peruselementti Askel-kurssin toiminnassa.

Aloitimme yhteistyömme naamioteatterikurssilla. Osallistujat valmistivat ensin itse paperimassanaamiot ja opettelivat sitten käyttämään niitä. Kurssi huipentui 15 minuutin esitykseen, jonka ensi-ilta oli Tampereen YO-talolla Mielenterveysyhdistys TAIMI ry:n 30-vuotisjuhliissa. Yhteistyömme sujui hyvin. Asiaa edesauttoi Askel-kurssin motivoituneet ohjaajat, joista yksi oli mukana koko naamioteatterikurssin alusta loppuun asti. Tällöin kaikilla oli turvallinen olo, koska kuntoutujien ongelmat tunteva ammattilainen oli paikalla, ja näin ollen saatoimme keskittyä itse tekemiseen.

Itselläni vahvistui jo aiemmin naamioteatterissa tekemäni huomiot, kun huomasin jälleen miten vapauttavaa ihmiselle on esiintyä naamion avulla. Tällöinhän näyttämöhahmo on selkeästi joku muu kuin minä itse. Moni kuntoutuja kokikin naamiokurssin yhtenä itselleen merkittävimmistä tapahtumista vuonna 2006. Onnistunut aloituksemme poiki jatkoa, ja tällä hetkellä toimintamme on laajentunut ja vakiintunut. Vedän kerran viikossa kokoontuvaa taidetyöpajaa yhdessä ohjaaja Annele Huikurin kanssa. Kevään -07 aikana toteutamme esineteatteriprojektin, jossa ovat mukana paitsi Askel-kurssin nuoret niin myös osallistujia Mielenterveysyhdistys TAIMI:n kautta. Mielenterveysyhdistys TAIMI sai yhdessä Askel-kurssin kanssa Yhteisvastuukeräyksen rahoit toteutetusta Suunta elämälle -hankkeesta 6200 euroa projektimme kuluihin. Suunnitelmia meillä on jo pitkälle ensi syksyyn.

Jo tähänastiset kokemukseni osoittavat miten hedelmällistä on käyttää nukke- ja naamioteatteria mielenterveyskuntoutujien kanssa. Nukke- ja naamioteatteri tarjoavat halvan ja helpon tavan etäännyttää näyttämöhahmo itsestä, ja näin tarkastella roolihahmoa ikään kuin vierestä. Kun naamiot ja/tai nukket vielä itse valmistetaan niin monenlaiset valmiudet ihmisessä pääsevät esiin. Taide toimii kohtaamisen välineenä, ja työskennellessä syntyy terapeuttinen lopputulos. Vaikkei nyt olekaan kysymys minkäänlaisesta taideterapiasta. Emme siis pyri terapoimaan, vaan tekemään mahdollisimman hyvää taidetta!

Mielenterveyskuntoutujien kanssa toimiessa tulee tietenkin muistaa monia asioita, kuten kuntoutujien elämäntilanteesta johtuva epävarmuus, joka heijastuu kaikkeen tekemiseen. Ja vaikka lopputulos, eli valmis esitys, on erittäin tärkeä antaessaan onnistumisen ja loppuunsaattamisen tunteen, niin tärkeämpää on kuitenkin itse prosessi. Asioiden tekeminen ja opetteleminen.

Suomessa tämän kaltainen toiminta on vielä valitettavan vähäistä. Vierauden tunnetta on joka puolella. Suomessa on perinteisesti ”hullut” pidetty erillään muusta yhteiskunnasta, eikä heidän tekoja tai sanoja ole otettu vallitsevan kulttuurin piiriin. Yhä edelleen mielisairaus on jotakin pelottavaa, mielisairaat leimataan ja moni kysyy: ”voiko hullu tehdä taidetta?” Ehkä taiteen tekeminen voisi ja saisi olla se paikka jossa hullut ja hulluttomat voisivat kohdata? Tämä on ainakin minun ja Askel-kurssilaisten tavoite!

Tervetuloa seuraamaan esityksiämme! Hulluus voi tarttua!

Teksti: **Riku Laakkonen**
ohjaaja-näyttelijä

Kuvat: **Annele Huikuri**

SOVELTAVA NUKKETEATTERI / LUOVAT MENETELMÄT

Meitä on jo aika liuta ihmisiä, jotka ovat opiskelleet Oili Sadeojan johdolla nukketeatteria keskiasteen oppilaitoksessa aRTOssa, Tuusulassa. Itselläni vierähti siellä 3v eikä sieltä oikein vieläkään malta pysyä pois. Viime vuoden erikoistumisjakso oli nimeltään nukketeatteri kasvatuksen ja ilmaisun välineenä.

Keväällä olimme työharjoittelussa kurssitoverini Aino-Liisa/ Ippe Engen kanssa Roihuvuoren kirjastossa. Tarjosimme ikäihmisille nukketeatterin luovia menetelmiä, mm.esineiden, varjon,superlonpäänukan ym. keinoin. Osioihin kuului myös kirjastonhoitajan valitsemaa runoutta ja lauluja. Johdattelijana toimi Vankanukke. Kävimme myös ratikkaajelulla. Eero kertoi Vankan lisäksi muillekin matkustajille hyödyllistä ja asiantuntevaa tietoa Helsingistä, aitona stadilaisena. Vankanukke herätti iloa ja hilpeyttä. Torilla sitä tultiin jo kaukaa kättelemään.

Toinen mielenkiintoinen keväällä niinikään alkanut projekti on Azadeh ry:n maahanmuuttajanaisten kanssa. Azadeh ry sai opetusministeriöltä apurahan syrjäytymisen ehkäisyyn sekä maahanmuuttajanaisten elämänlaadun parantamiseen nukketeatterin luovien menetelmien keinoin. Azadeh ry:n koordinaattori Farzaneh Hatami Landi, runoilija, jolla oli samaisena keväänä valokuvanäyttely Svenska Teaternin aulassa, koki muutaman nukketeatteritapaamisen jälkeen, että tämä väline on avannut hänelle aivan uuden oven.

Ensimmäisellä kerralla käytimme superlonpäänukkea, teemana vesi. Taustalla soi Bachin musiikki. Kun Farzaneh tuli ensimmäisen kerran verhon takaa, hänellä oli nukke toisessa kädessä ja toisessa nenäliina, jolla hän pyyhki kyyneleitä silmistään. Puhuimme jälkepäin itkemisestä. Hänen tyttärensä Baraneh 7v. ei pitänyt erityisemmin superlonpääharjoituksesta. Ehkä hänestä ei ollut mukava katsella, kun äiti itkee, mutta kerroimme, että sanaton liike nukken kanssa vei syvälle tunteisiin, se tuntui hyvältä jälkepäin, puhdistavalta, joskin hieman hämmentävältä; pohdimme mitä tapahtui. Projektimme jatkuu ja tänä keväänä tarkoitus on koota lähinnä persialaisia naisia yhteen soveltavan nukketeatterin puitteissa. Alkuunpääseminen on ollut hidasta kehittelyä ja pohjustelua, sillä ennakkoluulot ovat kovat. Farzaneh on houkuteluttuaan naisia tulemaan ryhmään, saanut kuulla mm. että hän haluaisi vain saattaa naiset naurunalaisiksi, nukketeatterin tekeminen kuuluu lapsille.

Farzaneh sanoi, että hän tarvitsee meitä kertomaan, miten paljon nukketeatterin tekemisestä myös aikuinen voi saada. Ja saadessaan ilmaista itseään, hän löytää uusia puolia itsestään, alkaa voida paremmin ja sitä kautta koko perhe voi paremmin ja koko yhteiskunta. Olemme samaa mieltä. Farzaneh toimittaa lauantaitsin kuultavaa radio-ohjelmaa, Radio Azadeh, Lähiradio 100.3 MHz jossa mekin kävimme kertomassa kuulumisistamme nukketeatterimaailmasta.

Kolmas mielenkiintoinen meneillään oleva projekti on Luovat menetelmät aikuispsykiatrisessa hoitotyössä. Kohderyhmä on psykiatrinen hoitohenkilökunta Etelä-Pohjanmaalta. Projekti, jonka Oili Sadeoja on pannut alulle, on alkanut jo pari vuotta sitten ja jatkuu toivottavasti vielä pitkään. Viimeeksi teimme eläinnaamiot ja ne herätetään henkiin todennäköisesti Etelä-Pohjanmaalla tänä keväänä.

Edellisellä kerralla teimme superlonpäänuket ja nämä naiset ovat rohkeasti ja fantastisin tuloksin käyttäneet nukkejaan potilastyössä, niin, että potilaiden voinnissa on tapahtunut konkreettisia muutoksia hyvään suuntaan jo jopa näiden sessioiden jälkeen. Palaute on ollut niin kiitettävää, että sairaalan johto on näyttänyt jatkohankkeelle vihreää valoa. Voisi sanoa, että opettajamme Oili Sadeojan kehittämä nukketeatterin luovat menetelmät alkavat pikku hiljaa löytää tiensä ihmisten mielissä arjen ja elämänlaadun kohottajana ja sanan kiertäessä uskomme myös omasta puolestamme, että sitkeällä työnteolla nukketeatteri elää ja voi monimuotoisen hyvin tämän päivän Suomessa...

Helsingissä 16.1.07

Tia Laukkanen/ Teatteri Lähde

gsm 050 5142327 tialaukkanen@suomi24.fi

Eero ja Vankka

Farzaneh ja nukentaihia

Kaija ja Leijona

Janne, Eero ja Vankka

Leijona ja Kaija

Charmantit herrasmiehet

Terhi Joensuu

Leila Peltonen:

SOVELTAEN...

nukketeatteriprojekteja vuosien varrelta

Olen kohta parinkymmenen vuoden ajan pyrittänyt kiertävä nukketeatterityöpajoja, jotka kulkevat joustavasti tilaajan luo. Työpajan varusteina ovat työvälineet ja materiaalit noin parillekymmenelle osallistujalle. Lisäksi mukana kulkevat sermit ja valkokankaat, yksinkertainen valo- ja äänikalusto sekä teatterinukkeja, kirjoja ja muuta nukketeatteriin liittyvää oppimateriaalia. Järjestin läänintaiteilijakaudellani 2001 -2006 Lapin taidetoimikunnassa myös useita suuria nukketeaterihankkeita. Seuraavassa esittelen lyhyesti ”muistojen albumeista” viisi erilaista soveltavan nukketeatterin projektia.

NUKKETEATTERIA KOULUISSA

Valoja ja varjoja historiasta

Varjoteatteri on monipuolista kuvallista teatteri-ilmaisua, jossa voi opetukseen yhdistää mm. kuvataiteita, luovaa kirjoittamista, tarinankerrontaa ja musiikkia.. Projektin tavoitteena oli varjoteatterin keinoin syventää ja tehdä eläväksi koulun oppikirjojen tietoa ja mielikuvia historian aikakausista. Projektiin osallistui viisi Rovaniemeläistä 4.-5. luokkaa.

Työpajat toteutettiin kouluajalla, kaikki luokan oppilaat saivat siis olla mukana työskentelyssä ja loppuesityksessä. Työpajoihin käytettiin mm. **äidinkielen, kuvaamataidon ja musiikin tunteja**, jokaista luokkaa kohden 16 -20 oppituntia. Kunkin luokan esityksen aiheeksi tuli se historian aikakausi, jota luokka sillä hetkellä opiskeli. Historiallisia tietokirjoja ja romaaneita esittelevät **kirjavinkkaukset kirjastolla** täydensivät ja syvensivät oppilaiden tietoa; kirjoista löytyi vihjeitä aikauden vaatetuksesta, sisustuksesta jne. **Työpajoissa** valonlähteenä varjokuville oli **piirtoheitin**. jokainen oppilas sai valita ja tehdä ainakin yhden varjoteatterinukkeen käsikirjoituksen rooleista. Harjoituksia jatkettiin luokissa myös varsinaisten työpajatapaamisten väliakoina. Opettajat ja kouluavustajat olivat koko ajan mukana työskentelyssä.

Yhteistä loppunäytöstä varten Rovaniemen Viljami-teatterin iso näyttämölle järjestettiin nljä valkokangasta ja piirtoheitintä, joiden takana nuket, CD- ja tehostesoittimet olivat hyvässä järjetyksessä.. Näyttämöllä esittäytyi vuorotellen eri aikakudet. Vaikka ryhmät olivat suuria (16 - 32 oppilasta) ja loppunäytökseen osallistuneiden oppilaiden kokonaismäärä yli sata, vaihdot esitysten välillä kävivät joustavasti ja nopeasti. Eri aikakausien historian kertomukset, henkilöt ja tunnelmat välittyivät hienosti ja persoonallisesti oppilaiden luomista varjotetteritarinoista.

Elävät tarinat - oman kotiseudun tarinat nukketeatteriesityksinä

Hanke oli suunnattu Barentsin alueen **9–13–vuotiaille koululaisille**. Tavoitteena oli herättää eloon omaan kotiseutuun liittyviä tarinoita – joko alkuperäisiä tai itse luotuja – nukketeatteriesityksiksi. Projektiin liittyi läheinen yhteistyö oman paikkakunnan museon ja kirjaston kanssa, joista hankittiin taustatietoa ja elämyksiä tarinoiden pohjaksi. **Koululaiset tekivät itse käsikirjoitukset, nuket ja lavasteet** opettajansa ja vierailevan nukketeatteritaiteilijan ohjauksessa.

Mukana hankkeessa oli yhdeksän koululuokkaa Barentsin alueelta: Pohjois-Ruotsista, -Suomesta, -Norjasta ja Luoteis-Venäjältä; yhden norjalaisen ja yhden suomalaisen luokan oppilaat olivat saamelaisia. Yhteensä projektissa oli mukana n. 200 lasta. Hankkeen **suunnittelu- ja koulutustapaamisissa** perehdyttiin koulun, kirjaston ja museon yhteistyömalleihin ja opittiin nukketeatteritekniikoita, joita on helppo toteuttaa

koko luokan kanssa. **Esityksien valmistamisprosessiin** sisältyi vierailut museossa ja kirjastossa, käsikirjoitusten laatiminen, nukke- ja lavastetyöpajat, esityksen harjoitukset ja yleisoesitys. Valmistamiseen käytetty tuntimäärä vaihteli 35 – 60 oppituntiin yhtä luokkaa kohden. Esityksiä esitettiin oman kotipaikan yleisölle koulussa tai kirjastossa. **Päätöstahtuma** Rovaniemellä oli koululaisten **yhteinen festivaali**. Suureen urheilusaliin oli sijoitettu vierekkäin viisi näyttämöä – yleisö siirtyi esitysten mukana yhden näyttämön edestä toiseen. Kolmen päivän aikana jaettiin oman kulttuurin tarinat muiden maiden koululaisten kanssa. Tapahtuma päättyi suureen illanviettoon ja yhteiseen ateriaan.

Hankkeen organisoivat *Lapin taidetoimikunta* -- rahoitusta saatiin myös *Pohjoismaiselta kulttuurirahastolta*, *Suomen kulttuurirahaston Lapin rahastolta* ja *Rovaniemen kaupungilta*.

Sambialaisia eläintarinoita -- monikulttuurista taidekasvatusta:

Tämän Matkalaukkuteatterin projektin tavoitteena oli välittää elämyksiä ja tietoa sambialaisesta kulttuurista suomalaisille lapsille nukke- ja naamioteatterin ja tarinankerronnan keinoin. Projekti alkoi Sambiassa yli kymmenen vuotta sitten ja se jatkuu edelleen.

Asuessani Sambiassa järjestin nukketheaterityöpajoja yhdessä lusakalaisen Materon poikakoulun taideopettajan Agnes Yombwen kanssa. Työpajoihin osallistui **parikymmentä koulun 11-16 vuotiasta oppilasta**. Osa työskentelystä tapahtui koulutuntien ulkopuolella. Yksi työpaja etkesti reilut kaksi viikkoa, yhteensä n.60 oppituntia. Lähtökohtana olivat sambialaiset eläin- tarinat, joita olin kuullut sikäläisiltä ystäviltäni. Pojat lisäsivät tarinoihin omia kommenttejaan ja valitsivat niistä viisi esityksen käsikirjoitukseksi. Esityksen toteuttamiseen tarvittiin yhteensä kolmisenkymmentä nukkea. Nuket tehtiin **savi-paperimassatekniikalla** mitä erilaisin tekniikoin: oli **kypäränaamioita, pöytänukkeja, ”nyrkkinukkeja”, ja sauvanukkeja**. Tekijöille annoin vapaat kädet muotojen ja värien suhteen: syntyi toimivia ja humoristisia eläimiä, joiden muoto- ja värimaailma oli aidosti sambialainen.

Palattuani Sambiasta Suomeen dramatisoin ja ohjasin tarinat Matkalaukkuteatterin ohjelmistoon. *Sambialaisia eläintarinoita* on ollut yksi teatterini suosituimmista esityksistä – näytöksiä on tähän mennessä ollut jo kolmisensataa. Esityksen jälkeen yleisö saa tulla katsomaan ja kokeilemaan nukkeja. Suomalaiset lapset ovat ihastuneita afrikkalaisten lasten tekemiin värikkäisiin nukkeihin ja innostuvat vertailemaan esityksen tarinoita suomalaisiin eläinsatuihin.

YHTEISÖTEATTERIA NUKKETEATTERIN KEINAIN

Alkupisteet– taiteidenvälinen yhteisötaidetyöpaja

Tämän taiteidenvälinen yhteisötaiteen työpajan teemana oli **syntymä ja nimen antaminen lapselle**. Työpajan 23 osallistujaa olivat ammattitaiteilijoita, taideopiskelijoita ja yhteisöprojektien vetäjiä Suomesta, Ruotsista, Norjasta, Luoteis-Venäjältä, Grönlannista ja Islannista. He edustivat teatteria, nukketheateria, kuvataiteita ja musiikkia. Työskentelyä ohjasi kuusi taiteilijaa *Welfare State International (WSI)* -taideyhteisöstä Englannista, mukana ryhmän perustajajäsenet, kirjailija-kuvataiteilija *John Fox* ja yhteisöteatteriohjaaja *Sue Gill*. Ryhmää on kuvailtu ”mielikuvituksen insinööreiksi” ja se on tullut tunnetuksi jättimäisistä, energisistä ja mielikuvituksellisista nukketheateriprojektistaan. WSI vei jo 1960-luvun lopulla taidettaan rohkeasti ulos teatterirakennuksista ja taidegallerioista keskelle yhteisön arkipäivää.

Rovaniemen **työpajaa edelsi syntymään ja nimen antamisen perinteisiin liittyvien oman kulttuurin tarinoiden kerääminen**: Lapin yliopiston Taiteiden tiedekunnan taidekasvatuksen opiskelijaryhmä mm. haastattelivat kättilöitä Kittilästä, rovaniemeläisen vanhainkodin asukkaita ja päiväkodin lapsia. Työpajan osallistujille annettiin joukko taiteellisia tehtäviä, joiden vaikeusastetta vähitellen lisättiin. Tehtäviin kuului esimerkiksi **veistomaisen asun luominen sanomalehdestä, lapsuuden suojapaikan tekeminen pajusta, oman henkilökohtaisen syntymätarinan kertominen nukketheaterin keinoin pulpettinäyttämöllä** ja suurikokoisten **installaatioiden** luominen. Yksilöllisten töiden lisäksi osallistujat työskentelivät ryhmissä laulukorona ja lyömäsoitinbändinä sekä olivat mukana luomassa lopputapahtuman äänimaailmaa. Viikonmittaisen työpajan päätteksi tehtiin yleisön kanssa matka, joka eteni lapsuuden pulpettinäyttämöiltä **syntymän valoihin ja varjoihin** ja edelleen ammoisiin **alkuriitteihin**, joita visualisoi mm. valtava **valas ja pajusta tehdyt turvapaikat**. Matka päättyi yhteiseen tanssiin ja karnevaaliparaatiin yhdessä yleisön kanssa.

Starting points-työpaja oli osa Pohjoismaisen ministerineuvoston Network North 2002 –ohjelmaa. Järjestelyistä vastasi *Lapin taidetoimikunta*, merkittävää tukea saatiin myös *Pohjoismaiselta kulttuurirahastolta*, *NordSceniltä* ja *British Councililta*. Työpaja kuului *Jutajaiset -festivaalin* koulutustarjontaan.

LISÄTIETOA:

www.lanternhouse.org

Tony Coult & Baz Kershaw: **Engineers of the Imagination**. the Welfare State handbook (1990)

John Fox: **Eyes on Stalks** (2002)

Imipashi-Henget –yhteisöteatteriprojekti Sambiassa

Projektiin osallistui parikymmentä näyttelijää, tanssijaa ja muusikkoa eri puolilta Sambiaa, eri heimojen alueilta. He toivat mukanaan kielensä, musiikkinsa, tarinansa ja tanssinsa sekä omat kokemuksensa ja unelmansa. Projektin toteuttajina olivat Sambian yhteisöteattereiden liitto Sambian yliopiston taideosasto sekä Suomen kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyöjärjestö KEPA, jonka teatterikoordinaattori *Micke Renlund* organisoivat hankkeen ja hankki sille sponsorirahoituksen. Projektin ohjaajaksi kutsuttiin monikulttuurisiin yhteisöteatteriprojekteihin erikoistunut teatteriprofessori *Thomas Riccio* Alaskan yliopistosta. Ohjaajan ominaisuudessa hän toimi katalysaattorina ja prosessin lankojen pitelijänä, muttei pyrkinyt vaikuttamaan esityksen kulttuurillisiin sisältöihin. Esityksissä ei toistettu perinteitä, vaan niitä käytettiin materiaalina uuden ilmaisun luomiseen.

Improvisaatioiden, jooga- ja draama- ja nukketeatteriharjoitteiden kautta syntyi ainutlaatuinen materiaali esityksen tarinaan **maailman luomisesta ja nykytilasta**. Produktion yhtenä tärkeänä osana olivat **naamiot ja teatterinuket** (materiaaleina paperimassa, puu, kangas ja luonnonmateriaalit). Opastin näyttelijöitä tekniikoissa ja materiaalin valinnoissa, mutta jokainen näyttelijä suunnitteli ja valmisti oman rooliinsa nuket ja naamiot itse.

Nuket toivat esitykseen vaikuttavan visuaalisen ulottuvuuden ja lisäsivät suurille ulkoilma-areenoille tarkoitettuna esityksen näytävyyttä. **Nyambe-jumala** oli lähes **nelimetrisen suuri sauvanukke**, jonka liikuttelija oli nukken sisällä. **Väärä jumala Kamunu** oli pään päällä kannettava **groteski jättipää**, jonka alapuolella kaapuun leikatusta aukosta näkyivät näyttelijän omat kasvot. Eri heimoja kuvattiin naamioilla ja **parimetrisillä toteeminukeilla**, jotka saattoi nostaa korkealle esiintyjien päiden yläpuolelle. Kun heimot nousivat tarinassa toisiaan vastaan, niiden yhteenoton rajuutta lisäsi rusikoimisen ääni, kun nuket iskeytyivät toistaan vastaan.

Tarinan ”syntymättömät sukupolvet” olivat suuriin haaraisiin **oksiin kiinnitettyjä ryhmänukkeja** värikkäissä liehuivissa vaatteissa. Oksaa kantoivat perinteiseen **sambialaiseen njaurituaaliasuun ja -naamioon pukeutunut tanssija**. Yksi syntymättömistä lapsista, joka kiersi yleisön joukossa, oli **käsinukke**.

IMIPASHI-esitys tehtiin sambialaisille yleisöille, ei matkailijalle. Se kiersi eri puolilla Sambiaa kylissä ja kaupungeissa aukioilla, toreilla ja jalkapallokentillä. Rummuilla kutsuttiin paikalle satapäinen yleisö, josta osa nousi lähitalojen katoille ja puihin esitystä seuraamaan. Illalla esitystä valaisivat elävät tulet - nuotio areenan keskellä ja soihdut sen ympärillä.

AIDS – projekti: elämän ja kuoleman kysymyksiä toriteatterissa

Lusakan Mandevun taajaman AIDS-projektiin osallistui **kolmen paikallisen yhteisöteatteriryhmän jäseniä**, 15- 27 -vuotiaita nuoria miehiä. Projektin tavoitteena oli tuottaa jokaisen ryhmän ohjelmistoon nukketeatterin keinoin AIDS-aiheinen esitys. Projektit toteutettiin yhteistyössä Lusakan kaupungin sosiaaliviraston ja AIDS –keskuksen kanssa. Rahoitus saatiin Ruotsin kehitysyhteistyöjärjestöltä SIDA:lta.

Projekti alkoi Lusakan AIDS-keskuksen työntekijöiden ja teatteriryhmien jäsenten välisillä keskusteluilla, joissa tarkennettiin faktat AIDS:ista. Jokaisella keskustelijalla oli monta tarinaa kerrottavana taudin traagisista vaikutuksista omassa yhteisössä. Näiden keskustelujen pohjalta jokainen teatteriryhmä teki oman käsikirjoituksen. Nukkejen tekniikaksi valittiin **suuret realistiset sauvanuket**, jotka tehtiin käytettiin **paperimassasta, puusta ja erilaisista kierrätysmateriaaleista**. Nukkien vaatteet hankittiin kirpputoreilta.

Nukketeatteri osoittautui oivaksi keinoksi lähestyä arkaa aihetta. **Nuket uskaltavat sanoa asiat rohkeasti ja suoraan**, eikä sermin takana piilossa olevat näyttelijät henkilöidy roolihaamoihin. Suurikokoiset sauvanuket näkyivät hyvin yli tiheän yleisömuurin. Energinen esitys päättyi yhteiseen lopputanssiin, minkä jälkeen yleisölle jaettiin AIDS-keskuksen julkaisemaa tiedotelehtistä.

Nukketeatterin keinoin toteutettuja yhteiskunnallisen vaikuttamisen malleja on pitkäjänteisesti ja tuloksekkaasti kehittänyt mm. Etelä-Afrikassa toimiva *Puppets for Development – African Research and Educational Puppetry programme (AREPP)*-järjestö. Myös Keniassa toimiva -organisaatio *Community Health and Awareness Puppets (CHAPS)* tekee alueella ansiokasta työtä nukketeatterin keinojen käyttämisessä kehitys- ja valitusprojekteissa. Suomalainen Nukketeatteri Sampo on viime vuosina tehnyt UM:n tukemana Kenian CHAPSin kanssa yhteistyötä, jossa on ollut mukana myös Turun taideaktimien nukketeatteriopiskelijoita. Projekti sisällöistä ja tuloksista ilmestyy tämän vuoden aikana kirja Turun AMK: julkaisusarjassa.

Lisätietoa myös mm. Mirja Hiltunen ja Liisa Torniainen (toim): Naamionuken monet kasvot, Nukketeatteri yhteisöllisenä taidekasvattajana toim., Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan opintojulkaisuja 2, 1998

Jo 10 vuotta aikuisten
nukketeatteria

Teatteri Ramppi&Kuume
1997-2007

Esityksiä Tampereen
Teatterikesän OFF-ohjelmistossa
Lisätiedot p. 040-
5291204/040-5861967

Pellet ja nuket valloittavat Uudenkaupungin

Lapsiperheiden riemuksi järjestetään jo toisen kerran Pelle ja Nukkepäivät kesä-heinäkuun vaihteessa Kaupunginlahden rannalla sijaitsevassa Leijonapuistossa. Viihdetaiteilija Mika Kokon ja Nukketeatteri Piironginlaatikon Kerttu Aaltosen ideoimassa tapahtumassa yhdistellään eri taiteenlajeja kuten klovneriaa, nukketeatteria, sirkusta, tanssia, musiikkia sekä kuva- ja käsityötaitetta. Tämän lisäksi tarjolla on kesäherkkuja, ilmapalloja sekä puuhapajoja. Monien paikallisten toimijoiden ja yhteistyötoimijain tuloksena syntyneen kulttuuritapahtuman pääjärjestäjinä ovat Nukketeatteri Piironginlaatikko ja Onni-Pelle.

Päivät alkavat pelle-nukke-kulkueella Uudenkaupungin teatterin Peppi Pitkätossu ja kukkaseppeleisiin sonnustautuneet ponit kulkueen etunenässä. Mukana on Sirpa Niemelän valmistamia katuteatterinukkeja. Kulkue suuntaa matkansa riemukkaasti menoin kaupungin sydämeen, kauppatorille, jossa annetaan jo näytteitä päätapahtumapaikan ilottelusta. Myös Pellekenkää heitetään SM-kisoissa ja pellet yrittävät päihittää toisiaan nurmimurtomaahiihtokilpailuissa.

Esiintyjiä tulee parikymmentä eri puolilta Suomea ja lisäksi mukana on kuvataiteilijoita työskentelemässä sekä tapahtuman henkeen sopivia yhdistyksiä. Esimerkiksi Vakka-Suomen Taideyhdistys pitää alueella taidekahvilaa, Viikinkien Kalantiväyläyhdistys järjestää taidetyöpajoja ja myy käsityötuotteita. Suomen Rauhanpuolustajat/Uusikaupunki myy sorminukkeja ja muita tuotteitaan.

Paikalla on myös posetiivari, Uudenkaupungin pelastuslaitos vesinäytöksineen ja Uudenkaupungin Poliisi. Välillä voi pistäytyä tutkailemassa kaupungin puutaloideyllä ja merimaisemaa vaikkapa kaupunkijunalla ajellen.

Taidetalo Ars Aarraksessa on teatterinukkeiden näyttely kuvataiteilija Pirjo Latvalan ja Raimo Aarraksen taiteen lisäksi koko kesän ajan. Näyttelyn tulee avaamaan läänintaiteilija Timo Väntsi.

Teatterinukkeiden näytteilleasettajina ovat Anna Hilska, Sirpa Niemelä, Anu Nurminoro, Laura Poranen, Kitta Sara, Piia Sarvanne ja Kerttu Aaltonen.

Tapahtuman jälkeen olevassa performanssissa tarjoillaan yllätyksiä ohikulkijoille sekä lähetetään ilmapalлотervehdys maailmalle.

Pelle ja Nukkepäiviin on saatu rahoitusta ja tukea Suomen Kulttuurirahaston Varsinais-Suomen rahastolta, Uudenkaupungin kaupungilta sekä Uudenkaupungin Palveluyrittäjiltä.

Kerttu Aaltonen
www.piiironginlaatikko.com

Marja Susi

TIE nukketheaterissa

Joitakin vuosia sitten aloin soveltaa nukketheateria erilaisissa projekteissa. Näissä töissä nukketheaterin käyttäminen välineenä jonkin asian tai teeman avaamiseksi on ollut keskeisellä sijalla. Kiinnostuin työskentelytavasta käytyäni Turun AMK:n täydennyskoulutuskeskuksen järjestämän soveltavan teatterin jatkokoulutuksen ja nähtyäni eläviä esimerkkejä teatterin sovellutuksista. Tällaisia olivat muun muassa helsinkiläisten DraamaRäättäläien koululaisille suunnatut forum-teatteriesitykset sekä opettajista koostuvan TOP TIE –ryhmän opetusdraamat. Terminologia on moninaista ja kirjo on laaja, mutta itse olen poiminut työhöni elementtejä lähinnä prosessidraamasta sekä TIE (Theatre in Education) –menetelmästä. Tiivistetysti on kyse siitä, että teatterin keinoja hyödyntäen saadaan osallistujat tuntemaan, kokemaan ja oppimaan esityksen tai prosessin aikana asiasta jotakin omakohtaisesti. Työtapa haastaa katsojaa astumaan askeleen ulos tyypillisestä katsojan roolista. Perinteet etenkin Britanniassa ovat vahvat. Suomessa soveltavaa teatteria voi opiskella täydennyskoulutuksena taideoppilaitoksissa ja –korkeakouluissa, ja se on paikasta riippuen enemmän tai vähemmän osana ammattikorkeakoulujen teatteri-ilmaisun ohjaajakoulutuksen opetussuunnitelmaa. Myös useat nukketheaterin tekijät ovat nähneet teatterin soveltamisen mahdollisuutena ja uutena näkökulmana työhönsä, joskaan Suomessa ei asian puitteissa olla ”järjestäytytty” erityisesti. Mielenkiintoista olisikin vertailla kokemuksia. Seuraavassa esittelen lyhyesti joitakin omia kokemuksiani nukketheaterin käytöstä lähinnä opetusdraamassa.

Museodraamaa Hämeenlinnassa ja Turussa

Taikoja ja tinktuuraa

Hämeenlinnan historiallinen museo oli keväällä 2004 kiinnostunut käyttämään draamaa osana koululle suunnattuna tarjontaansa. Sinne toteutettiin ”Taikoja ja tinktuuraa”, ala-aste ikäisille koululaisryhmille suunnattu esitys. Tarkoituksena oli saada oppilaille omakohtainen, aktiivisempi kosketus museokäyntiin. Teemana oli selviytyminen 1700-luvun kaupungissa. Esityksessä myös museon oppaat, joilla oli harrastajateatteritaustaa sekä arvokas historiatietämys, toimivat minun lisäksi rooleissa. Esitystä elävöittämään käytettiin museon esineitä 1700-luvulta sekä videotykillä heijastettuja kuvia vanhoista kaupungin piirroksista.

Draaman lähtökohdaksi valittiin 1700-luvun lopun Hämeenlinna, päivä jolloin apteekkarin pojan, Augustin, tuli ystävineen koristella kaupunkia kuningas Kustaa III:n vierailua varten. Koululaisryhmää vastaanottamassa oli apteekkariperheen piikatyttö, joka roolitti oppilaat aikalaislapsiksi. Tarinaan kehitettiin perinteinen ongelma anratkaisu”koukku”. Apteekkarin poika (nukke), jonka hoidosta piikatyttö oli huolimattomuuttaan luistanut, olikin sairaana. Apua piti saada pikaisesti. Parannusta sairauteen haettiin kansanparantajalta, apteekkarilta, sairashuoneen synkältä vahtimestarilta ja uskonasioista. Lapset saivat osallistua tapahtumiin, ehdottaa ja kysyä asioita. Augustin kohtalo jäi lopulta yleisön päätettäväksi. Esityksen jälkeen oppilaat saivat aiheeseen linkitetyn ryhmätehtävän, jossa piti etsiä museosta tietty esine ja löytää vastaus siihen liittyvään kysymykseen. Esitys herätti siinä määrin huomiota ja innostusta, että positiivisesta kokemuksesta rohkaistuneena halusin miettiä nukketheaterin käyttöä edelleen.

Tiilenpäitä lukemassa

Vuonna 2005 Hämeenlinnan vankilamuseoon toteutettiin museodraama, jonka kohderyhmänä olivat yläasteikäiset. Mukana draamaa toteuttamassa oli Turun AMK:n nukketheaterikoulutuksesta valmistunut Anna Pelkonen. Tarkoituksena oli elävöittää museokäyntiä ja saada oppilaat pohtimaan sitä miksi vankilaan joudutaan. Draaman aikana raotettiin vankilan arkea, tutustuttiin vankilassa olon historiaan sekä mietittiin eettisiä ja moraalisia seikkoja rangaistuksiin liittyen. Murrosikäisten kohtaaminen ja oman läsnäolon laatu oli etukäteen pohdintaa herättävä seikka. (Muutamaa viikkoa aiemmin eräs yläasteikäinen neito oli kiivennyt museossa olevan vankila-apteekin lasiseinän yli ja penkonut paikkoja.) Toimivaksi ja pysäyttäväksi ratkaisuksi osoittautui oppilaiden roolittaminen heti kättelyssä vangeiksi. Vankilamuseo antoi oppilaille päälle puettaviksi aidot perinteiset raitapuvut, ja itse toimin vartijan roolissa. Yksi vangeista oli nukke, joka kävi läpi vankilaan tultaessa tehtäviä rutiineja: omaisuuden luovuttaminen, tietojen antaminen jne. Kaikille vangeille luettiin vankilassa olevien sääntöjä ja oikeuksia. Kierroksen aikana katsottiin myös rangaistusten historiaa käsittelevä varjoteatteriesitys. Paljon aikaa käytettiin keskusteluun sekä oppilaiden omien mielipiteiden esille tuomiseen. Tukena käytettiin mm. mielipidejanaa. Oppilaat saivat myös sisustaa kuvitteellisen sellin mielikuvaesineillä, joita ottaisivat mukaan vankilaan. Vankilamuseo on miljöönä voimakkaana tunteita ja ajatuksia herättävä, koska se on ollut oikea vankila. Jotkut oppilaista kokivat draaman hyvin voimakkaasti ja halusivat purkaa kokemusta vielä museokäynnin jälkeen. Esityksen kävi katsomassa myös sijoitusperheissä asuvien lasten ryhmä.

Ilmesty!

Keväällä 2006 toimin opettajana Turun taideakatemian nukketheaterilinjan ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoille järjestetyllä soveltavan nukketheaterin kurssilla, jonka tuotoksena valmistettiin lukioikäisille suunnattu museodraama Ilmesty!. Innoituksena aiheeseen toimivat Turun linnan Sturen kirkossa esillä olevat pyhimyspatsaat, jotka itsessään liittyvät oleellisesti nukketheaterin historiaan. Patsaiden ja kuvien avulla on aikoinaan kerrottu pyhimystarinoita kirkkoissa. Myös sana marionetti on merkinnyt alun perin liikuteltavaa Marian kuvaa. Oppilaat muodostivat neljä ryhmää, jotka valitsivat kukin yhden pyhimystarinan: Pyhä Laurentius, Pyhä Kristoforos, Pyhä Yrjänä sekä Pyhä Birgitta. Tulkinnoista, nukketekniikoista ja tyyllilajeista tuli keskenään hyvin erilaisia. Nukketheateri ja pyhimykset tuntuivat kohtaavan hyvin yhteisessä maailmassa ja esitys herättikin laajalti kiinnostusta ja pohdintaa. Valitettavasti useastakin eri syystä johtuen yhtään lukioluokkaa ei saatu katsojiksi, joten yleisöme koostui lähinnä eri tavoin teatterin maailmaan vihkiytyneistä ja nukketheaterin ystäväistä. Sittemmin Pyhän Birgitan tarinaa työstänyt ryhmä on esittänyt patkää itsenäisesti Turun linnan keskiaikapäivillä ja kiertänyt erilaisissa yleisökasvatusseminaareissa demonstroimassa työtapaa.

Tähtiin kirjoitettu

Pisimmän kaaren omista esityksistäni on elänyt ala-asteen kouluilla kiertävä tähtitiedeaiheinen draamatyöpaja Tähtiin kirjoitettu (2005). Se on toteutettu alun perin yhteistyössä Hämeenlinnan kulttuurikeskus ARX:in sekä paikallisen tähtitiedeyhdistys VEGA:n kanssa. Omana kehystenäni toimi prahalaisesta kahvilasta löytämäni kuvakirja Galileo Galilein elämästä. Tarina on draamallisesti mielenkiintoinen: pienen ihmisen vaikutus maailmankuvaan ja tahdon voima ylivoimaiselta tuntuvan vallankäytön edessä. Esityksen tarkoituksena on tutkia yhdessä osallistujien kanssa avaruuteen ja maailmankaikkeuteen liittyviä kysymyksiä ja kokeilla asioita sekä antaa herätteitä jatkopohdintaan ja työskentelyyn. Kehyskertomuksena toimii Galileon (nukke) tarina, ja esityksen aikana oppilaat saavat pieniä tehtäviä sekä rooleja sekä saavat käytännössä kokeilla mm. joitakin Galileon kehittämiä fysiikan lakeja. Työpaja päättyy yhteiseen esineimprovisaatioon, jossa kukin osallistuja saa käteensä jonkin ”taivaankappaleen” ja lähtee yhteiselle avaruusmatkalle. Olen vetänyt työpajaa yhteensä noin 60 kertaa lähinnä hämeenlinnalaisissa ja varsinais-suomalaisissa kouluissa. Se kutsuttiin myös Helsingin Postimuseon Avaruus –näyttelyn oheishjelmaksi keväällä 2007.

Nuket ja soveltavuus

Edellä mainitut esimerkit ovat yhden tekijän lähestymistapa nukketeatteriin. Oma intoani tähän työhön ruokkii ennen kaikkea erittäin suora ja elävä, keskusteleva vuorovaikutussuhde yleisön kanssa. Pidän itse tilasta, jossa saan uppoutua kysymyksiin osallistujien kanssa. Olennaista työtavassa onkin jakaminen ja eräänlainen yhdenvertaisuuden periaate. Vaikka toiminkin asioiden ja tarinoiden esittäjänä, tarkoituksena ei ole purjehtia paikalle esittämään omia totuuskiani. Olennaista on se, että on aiheesta itse todella kiinnostunut ja on sinut sen kanssa mitä kertoo. Tämä pätee luonnollisesti kaikkeen teatteriin mitä suurimmassa määrin. Olen myös itse oppinut vastaavasti oppilailta monia asioita. Uskon tilanteessa syntyvän eräänlaista tunneoppimista, jonka jälki jää osallistujan mieleen pitkäksi aikaa.

Rahoitus tuotantoihin on saatu apurahoina ja esityspalkkion ovat maksaneet tilaajat. Erinomaiset puitteet työskentelylle, tiedotukselle ja yleisön tavoittamiselle on pääosin antanut Hämeenlinnan lasten- ja nuorten kulttuurikeskus ARX, jossa taidekasvatuskulttuuria ja taiteen soveltamista viljellään hyvin raikkaalla ja ennakkoluulottomalla tavalla. Avainsanana on taidelaitosyhteistyö. Toteuttajina tässä ja muissa tuotannoissa ovat olleet kulttuurikeskuksen lisäksi museot ja kaupunginteatteri sekä opetustoimi. Ongelmana on, kuten usein muissakin vapaan kentän tuotannoissa, että työskentelen melko yksin. Ohjaajaa tai nukentekijää ei ole yleensä varaa palkata ja se näkyy aina tavalla tai toisella lopputuloksessa. Nimenomaan nukkeiden käyttö on myös omalla kohdallani jäänyt ehkä turhan pieneenkin rooliin, olenkin käyttänyt niitä enemmän apukeinona.

Nuket toimivat tässä työssä mielestäni äärimmäisen hyvin. Niiden läsnä ollessa katsojan pitää keskittyä ja herkistyä enemmän asioille. Monille nuket saattavat olla täysin yllätyksellinen ja uusi elementti.

En olekaan mainostanut juttuja erityisesti nukketeatterina, vaan se tulee ikään kuin kaupan päälle itsestään selvyutenä. Jotkut osallistujat jäävät selvästi koukkuun ja jäävät jälkikäteen tutkimaan nukkea. (Eräskin rehtori oli miettinyt yön yli miten nukke osasi puhua oikeasti.) Myös nukkeiden avulla siirtymät ajassa ja paikassa, asioilla leikkiminen ja niiden symbolinen arvo saavat lisää potkua ja tilaa. Soveltavasta teatterista puhutaan nykyään kentällä ja julkisuudessa paljon, yllättävän harvat kuitenkin tarttuvat siihen. Kyse lienee usein kiinnostuksen mutta myös tiedon puutteesta. Soveltavuus mainitaan usein teatterista puhuttaessa listan jatkona ja sen tärkeyttä korostetaan, vaikka oikeastaan ei aina tiedetä mistä puhutaankaan. Itse olen törmännyt paljon informaation puutteeseen ja tietynlaisiin käsityksiin, joista pidetään kiinni. Usein ajatellaan, että kaikki teatterin sovellutukset toteutetaan erityisryhmien ja syrjäytyneiden parissa tai vaikka yrityskouluttajina ja tätä pidetään jopa väheksyttävänä tapana tehdä omaa taidetta. Luonnollisesti se vaatii oman halun ja kiinnostuksen tietyn tyyppiseen kohtaamiseen yleisön kanssa eikä sovi kaikille tekijöille. Itse aion jatkossa hyödyntää kokemuksiani ja yritän kehittää niitä edelleen. Kesällä 2007 valmistuu Kaksikerran saarelle Brinkhallin kartanoon draamallinen kierros. Mukana ovat myös Tiina Puranen sekä 2. vuosikurssin nukketeatteriopiskelijat Roosa Halme, Laura Hallantie sekä Maija Linturi. Tärkeää on, että tämän tyyppisiä tuotantoja voitaisiin tehdä ammattimaisesti muiden rinnalla, ja että dialogia syntyisi myös tekijöiden kesken. Toistaiseksi on kuitenkin niin, että nukketeatterin soveltaminen on toimimista ”marginaalin marginaalissa”. Jos kiinnostusta riittää, soveltamistapoja löytyy varmasti lukemattomia. Soveltaminen saattaa antaa muun työn ohella itselle myös uusia käsityksiä nukken käyttömahdollisuuksista ja omasta laadusta esiintyjänä.

Kirjoittaja on valmistunut Turun taiteen ja viestinnän oppilaitoksen nukketeatterilinjalta 1997.

BONJOUR! MARJA NYKÄNEN RANSKASTA ESITTÄYTYY

Sarjassamme Suomalaisia Nukketeatterintekijöitä Maailmalla esittelen Marja Nykäsen, joka on opiskellut ja työskennellyt Ranskassa sekä muualla maailmassa jo yli 20 vuoden ajan.

Hän on valmistunut Ranskan Nukketeatterikorkeakoulusta 1993 ja toiminut Rouen'issa, minne perusti vuonna 1998 elämänkumppaninsa kanssa Théâtre d'Illusia'n. Yksi ryhmän ja Marja Nykäsen taiteellisista haasteista on vesinukketeatteri, jonka toteuttamista projektina myös Suomessa Marja suunnittelee. Tavatessamme äskettäin Helsingissä Marjan ollessa käymässä Suomessa keskustelimme Elämästä ja Taiteesta kolmatta tuntia. Marja lähetti minulle sähköpostitse kirjoituksensa urastaan nukketeatterin parissa, mihin tämä juttuni perustuu:

Kuusikymmenluvulla syntynyt Marja on ehtinyt olla monessa mukana, Lepakon valtauksessakin 1980-luvulla. Ylioppilaskirjoitusten jälkeen hän lähti Tanskaan, jossa tehtiin näkymätöntä teatteria, Dario Fo'n tekstejä ja katuteatteria. Ensimmäisen nukketeatteriesityksensä Marja Nykänen teki Tanskassa, polvien päälle rakennettavan kangastaulun, jonka rei'istä ilmestyivät käsinuket. Tämän esityksen kanssa Marja liftasi ystävänsä Nina Raulon kanssa Roomaan, jossa he esiintyivät Piazza Navonan suihkulähteen reunalla. Tanskassa Marja jatkoi syventymistään nukketeatteritaiteeseen ja teki varjoteatteriesityksen vallattuun galleriaan. Välillä hän työskenteli new yorakilaisen Merith Monk'n ryhmän jäsenen kanssa tehden katuteatteria Aarhusin satamassa.

Suomeen Marja palasi 1983-84 ja kävi Vaasan kesässä nukketeatterifestivaaleilla, työskenteli Sokoksen kahvilassa ja Helsingin Kulttuuriasiankeskuksessa Annantalolla, missä hän teki kolme kuukautta esityksiä lasten kanssa. Pariisiin Marja lähti tammikuussa 1985, kirjoittauduttuaan Bread and Puppetin kurssille, mutta se peruuntui heti alkuun. Marssittuaan Pariisiin Uniman toimistoon Marja pääsi toiselle ammattilaisille suunnatulle seitsenviikkoiselle käsinukkekurssille, jonka opettajana oli kuuluisa nukketeatterintekijä Alain Recoing. Kurssilla Marja tutustui Rouen'issa toimivan Théâtre d'Objets Animés'n nukettajaan. Saatuaan ryhmän kautta työtilan Marja valmisti toisen käsinukketeatteriesityksen lastentarhoille, ja vei sen Suomeen seuraavana kesänä. Pariisissa Marja oli Pascal Nordmannin ohjaus-assistenttina, joka oli käynyt Jacques Lecoq'n koulun ja Grotowskin assistentin oppilaana. Draaman puolella Marja opiskeli myös kreikkalaista tragediata ja sai roolin Ephémèride Théâtre Compagniestä.

Mutta vuosi 1986 toi Pariisiin pommit ja poliisit ja uudet lait. Marja menetti työ- ja oleskelulupansa Ranskassa. Keski-Saksaan asetuttuaan Marja Nykänen työskenteli saksalais-ranskalaisessa teatterilaboratorio Chairos'issa, jossa teki kolme esitystä ryhmän kanssa lähes pennittömänä. Kierrettyään ryhmän kanssa Saksassa ja Ranskassa pari vuotta Marjan oleskelulupa myös Saksassa meni umpeen ja hän palasi takaisin Pariisiin yksin - muutamaa päivää sen jälkeen kun Berliinin muuri oli sortunut.

Keväällä 1990 Marja Nykänen sitten osallistui Charlevillen koulun eli Ranskan Nukketeatterikorkeakoulun pääsykokeisiin ja pääsi yhtenä vanhimmista sisään. Seuraavan kolmen vuoden aikana opettajina olivat alan huippunimet, mm. Peter Waschinsky, François Lazaro, Massimo Schüster, Roman Paska, Irina Niculescu, Claire Heggen, Henryk Jurkowsky, Josef Krofta, Michael Meschke, Jean-Pierre Lescot, Giaco Vita, Alvaro Apocalypso ja Guido Ceronetti. Lopputyönään Marja teki tutkielman vietnamilaisesta vesiteatterista. Kesäisin Marja teki muita juttuja: vuonna 1990 hän oli mukana Anette Arlanderin Dada-Processor-esityksessä Eestissä ja 1992 teki pikku-Lillaniin etydin Södergranin runojen pohjalta nimeltään Edith.S.

Toisena Charlevillen opiskeluvuotena Marja teki opiskelutoverinsa Basil Twistin kanssa sovituksen Erik Satie'n Parade baletti-musiikista. Heti koulun loputtua 1993 kaksikko lähti kiertueelle: Meschken festivaalille Kreikan Hydralle, Djagilef-festivaalille Pietariin, ulkoilmaleffafestivaaleille ranskalaisen linnojen pihoille sekä yksityisiin koteihin Italiaan ja Helsinkiin. Viimeisen kerran he esiintyivät yhdessä New Yorkissa vuodenvaihteessa 1995- 96 Here-teatterin alakerrassa, josta oli tuleva Basilin isovanhempien muistolle kunnostettu nukketeatterisali.

Seuraavasta elämänvaiheestaan Marja kertoo: *"Kesällä 1995 italialainen kirjailija, runoilija, kääntäjä ja nukketeatterimies, opettajani Guido Ceronetti otti minuun yhteyttä toivoen minun tulevan mukaan uuteen esitykseen La Grande Fame. Kiertue oli valtava, budjetti niukka, mutta olin heti valmis. Lähdin Italiaan, mutta perille tultuani kaikki oli toisin: näyttelijät suuttuneet tuottajille, tuottajat heittäneet hanskat naulaan. Vai niin. Vain minä olin paikalla. Kysyin Ceronettilta, voisinko jäädä viikoksi, olin niin valmistautunut työntekoon, että tuntui vaikealta lähteä heti eteenpäin. Hän suostui ja avasi minulle vanhan luostarin ovet, joiden takaa löytyi teatteri. Viikon leikkasin varjonukkeja, teimme äänityksiä ja lopulta pienen performanssin. Esitystä seurasi yksi katsoja: samassa kylässä asuva la Republiccan huippureporter Sandro Viola. Lähdin takaisin Ranskaan, mutta vuosien ajan kävimme Ceronettin kanssa absurdi kirjenvaihtoa, jossa esityksiä suunniteltiin ja suunnitelmat lakosivat. Vasta kesällä 2004 esiinnyin uudestaan Teatro dei Sensibile'n kanssa. Käännätytin Edith Södergranin esityksen päiväkirjatekstist ranskaksi ja tein esityksestä Marie de Bailliencourt'in ohjauksessa ranskankielisen version. Siitä tuli hyvä tekosyy järjestää festivaali Roueniin : jos saa salin yhdelle, niin miksei kahdelle tai kolmelle esitykselle. Festival de la Jeune Marionnette sai alkunsa, ja eli seuraavat neljä vuotta (1994-97). Sain tilaustöitä ja tein mm. jättikokoisia kokopäänaamioita Rouenin metron avajaisiin. Sain myös nukkeroolin varjoteatteriesityksestä ja tein esityksiä entisten luokkatovereitteni kanssa. Charlevillen Nukketeatteri-Instituutti ei tekemisiämme tukenut."*

Suomessa Marja toteutti vuonna 1996 Petra Giacomellin kanssa näyttelyn « Kunnianosoitus Magdalena Radulesculle » Annantaloon, jonka yhteyteen Marja teki nukketeatteriesityksen. Keväällä 1994 Marja tapasi Jean-Christophe Canivet'n. Vuotta myöhemmin he asuivat ja työskentelivät yhdessä. Seuraavaksi Marja perehtyi afrikkalaiseen tarinankertomiskulttuuriin malilaisen Sotigui Koyaté'n, Peter Brookin produktioiden päänäyttelijän kurssilla. Vuonna 1998 Marja ja Jean-Christophe lähtivät Vietnamiin tutkimaan vesinukketeatteria. Tarkoituksena oli viedä loppuun kokeilu, jonka Marja oli aloittanut Charlevillessä. Ranskaan palattuaan pariskunta perusti Roueniin oman ammattinukketeatterin, Théâtre d'Illusia'n. Helsinki 2000 kulttuurikaupunkisäätiö antoi tukea Illusian ensimmäiselle lapsille suunnatulle vesinukketeatteriesitykselle: Ensimmäinen Laulu. perustuu Kalevalan tarinaan Ilmattaresta ja vietnamilaiseen vesinukketeatteritekniikkaan. Sitä esitettiin sarjana vuonna 2000 Helsingissä, josta oli tullut yksi Euroopan kulttuuripääkaupungeista. Ensimmäinen laulu-esitys on käynyt kiertueilla paitsi Ranskassa ja Suomessa, myös Sloveniassa, Kanadassa, Hollannissa ja Guadaloupen ja Reunionin saarilla, saldona yhteensä lähes 300 esitystä eri puolilla maailmaa. Vesiteatteri on Marjalla kehittyssä edelleen, vuonna 2001 Illusia teki vesiteatterikokeilun ulos lampiin ja puistojen vesialtaisiin. Marja suunnittelee myös Suomessa lähivuosina toteutettavaa vesiteatteriprojektia.

Vuosina 2002-2003 Marja ohjasi esityksiä muille ryhmille. Samalla Illusia-teatteri valmisti neljä « teatteripolkua », joissa miniatyyriteatterit sijaitsivat linnunpöntöissä puissa tai maassa, tarinankertajat opastivat yleisön pöntöltä toiselle. Marja kuvailee: *"Yksinkertainen projekti paisui meidän mittakaavoissa jättäjäismäiseksi. Mukana oli neljä kirjailijaa, seitsemän lavastajaa ja nukkenrakentajaa, kaksi muusikkoa ja kymmenisen näyttelijä-nukettaja-tarinankertojaa. Esiinnyimme linnojen puistoissa, festivaaleilla ja kouluissa."*

Vuonna 2004 Marja muutti perheensä kanssa maalle Keski-Ranskaan ja alkoi kunnostaa huonossa kunnossa olevaa 1600-luvulla rakennettua kivitaloa. Marja ja Jean-Christophe toivovat, että lähivuosina paikasta tulisi jonkinlainen kohtauspaikka eri puolilta tuleville taiteilijoille – sekä maantieteellisessä että taiteellisessa mielessä ! Vuosi sitten, 2005 Illusia-ryhmä toteutti Tshingis-khaanin 800-vuotis kruunuspäivän muistoksi uuden esityksen Le Roi Océan vesialtaaseensa käyttäen myös kiinalaisia käsinukkeja. Marjaa kiinnostaa viedä veteen erilaisia tekniikoita ja etsiä näin uusia ilmaisumahdollisuuksia.

Tuoreita uutisia Marjalta tammikuussa 2007: *"Olen lähdössä kiertueelle Marokkoon yhden ryhmän ulkopuolelle ohjaamani esityksen kanssa. Usein joudun enemmän tai vähemmän kouluttamaan näyttelijät ja nukettajat, jotka työskentelevät kanssamme. Siihen menee aina enemmän aikaa kuin olisi rahaa. Sen vuoksi joudun leikkimään myös tekniikka kiertueilla, jotta voin seurata jonkin aikaa, miten esitys kehittyy yleisön kanssa. En etsi niinkään taitavaa esiintymistä (vaikka sitäkin tarvitaan) kuin luontevaa olemista. Maagisuutta, joka syntyy, kun herää illuusio, että esitys syntyy esityshetkellä yleisön ja näyttelijän kohtaamisesta.. Ainutlaatuisuuden ja –kertaisuuden tunne. Sitä ei elokuva tai televisio voi korvata. Kykyämme huomioida toiset tässä ja nyt. Minulla on sellainen tunne, että nämä 25 vuotta teatterialan opiskelua käytännössä ja teoriassa ovat antaneet jos nyt ei ammattitaitoa niin kuitenkin juuri sitä. Kykyä tiettyssä ajassa, lyhyessä tai pitemmässä, etsiä osa olennaista. Olennainen, mitä se sitten on? Ristiriitainen totuus tai sen häivä, kosketus tuonpuoleisesta kesken aamukahvin, hiljaisuuden ja riehakkaan melun sekoitus. Jokaisessa esityksessä tulee hetki, jolloin varmuus tulee läsnäolevaksi: tätä tämä elämä on, juuri tätä, vaikka kohta sen unohdankin."*

Miten mielenkiintoinen, polveileva ura nukketeatterin tekijänä Marjalla onkaan tähän mennessä ollut. Toivottavasti näemme hänen vesiteatteriesityksiään Suomessa. Ja tapaamme taas, keskustelemme Elämästä ja Taiteesta, jotka kuljettavat meitä monien mutkien kautta aina eteenpäin.

Maiju Tawast

PS: Théâtre d'Illusian tietoja on nettisivulla

www.pageperso.aol.fr

ja Ranskan nukketeatterisivuilla www.themaa.com

RANSKAN OPPEJA

eli suomalaisena nukketeatteriopiskelijana Ecole Nationale Supérieure des Arts de la Marionnette –koulussa Ranskan Charleville-Mézièresissä

Opiskelen nyt toista vuotta kolmivuotisessa nukketeatterikorkeakoulussa Ranskassa. Luokallani, ja koko koulussa, sillä meitä on koulussani vain yksi vuosiluokka kerrallaan, on kuusitoista oppilasta, joista viisi on ulkomailta: Meksikosta, Bulgariasta, Norjasta, Venäjältä ja Suomesta.

Koulussani opiskellaan liikeilmaisun, improvisaation, nukkerakennuksen, dramaturgian, kuvataiteen jne. lisäksi oikeastaan vähän kaikkea mikä liippaa likeltä nukketeatteria. Olemme opiskelleet niin varjoteatteria kuin bunraku-tyyppistä nuketusta mutta toisaalta myös äänenkäyttöä, videokameraa live-esityksessä, animaatiota ja ranskalaista nykydraamaa. Lisäksi ”pakollisina aineina” ovat aikido (tanssia meillä ei ole) ja jonkin instrumentin soittaminen. Tästä koulusta valmistuu ”acteur-marionnettistejä”; näkökulma ei ole nukketeatterin ja teatterin vastakkainasettelussa vaan niiden suhteitten uudelleen arvioinnissa. Näyttelijähän ei pelkää näytä itseään sen enempiä kuin nukettaja vain nukkeaan. Näyttelijä esittää asiansa, näyttää roolinsa, kun taas toisaalla nukettajan oma fyysisyys, liike ja rytmi saavat nukken hengittämään. Molempien on osattava olla yhtä aikaa (tosin eri tavoin) sisällä ja ulkona roolistaan/nukestaan. Tämä näkökulma toki vaatii omanlaisensa teatterikäsitteen ja erilaisen tavan ajatella näyttelemistä: näyttelijä ei ole tähti, jota mennään ihailemaan teatteriin, vaan, niin kuin nukettaja, välittäjä, joka kykenee olemaan haltioitumatta toisten haltioitumisesta ja jopa omasta kyvystään haltioitua.

Olin kirjoittamassa tämän jutun paikalle hurmoshenkistä esittelyä koulustani, kun huomasin eksyneeni puolisekavaan ajatus- ja ideatornadoon, joka pyyhki altaan pois kaikki alkuperäiset suuntaviivani. Niinpä minä pyyhin ne sivut pois ruudulta ja aloitin alusta. Päätin kirjata ylös itselleni ja tämän Uniman lehden lukijoille joitakin asioita, joita olen päähkäillyt Ranskassa ollessani.

Koko jengi Stephen Mottram'n pari viikkoa kestäneen workshopin jälkitunnelmissa. Workshopin aikana rakennettiin geneerinen marionetti ja opiskeltiin liikettä.
Kuva: Stephen Mottram

ASIA 1

Asioilla on hyvä olla oma nimensä. Suomessa **EI** ole sanaa nukketeatterintekijälle. Ranskan kieltä voi haukkua hankalaksi, mutta ainakin siitä löytyy suussa mukavasti pyörähtävä ”marionnettiste”-sana. Suomen nukketeatteritaiteilija on hankalan pitkä ja nukettaja toimii vain murto-osaan ”marionettistin” työkentästä.

ASIA 2

Visuaalisuus ei riitä korvaamaan löyhää dramaturgiaa. Koulussani korostetaan tekstin merkitystä. Teksti ei välttämättä ole puhetta, vaan se tarkoittaa ennen kaikkea esityksen dramaturgian harkintaa ja hallintaa. Jokaisen esityksen osa-alueen, on se sitten ääni, valaistus, materiaalivalinnat tms., on toimittava kokonaisdramaturgian hyväksi.

ASIA 3

Nukketeatteri ei ole symbolikieltä vaan metaforinen teatterimuoto. Symbolit ovat kenties asteen verran universaalimpia merkkejä kuin sanat, mutta kuuluvat samaan sakkiiin yhteisesti sovittujen merkkikielten kanssa. Nukketeatterissa ei ole tarpeellista luoda symboleja. Nukketeatteri on metaforien maastoa, eli siis erona symboleihin asiat määritellään esityksen luoman maailman sisällä; muovi voi symboloida jollekin ikuisen nuoruuden ihannetta, mutta nukketeatterissa, kun maailma ja sen ihmiset ovat muovista, astutaan ulos symbolikielen rajoista ja luodaan paljon vahvempi teatterillinen metafora kuin vain halu alleviivata omaa, merkitysmahdollisuuksia rajaavaa symboliaa.

ASIA 4

Kieltä ei pääse pakoon. Lähdin Ranskaan, jotta vapautuisin suomen kielen läheisyydestä. Pakeneminen ei onnistu koskaan. Pidän kielestä entistä enemmän ja näen sen käytön haasteena myös nukketeatterissa. Mozart ja Bach soivat upeasti, mutta joskus on haastavampaa etsiä rytmi itsestä, omasta hengityksestä ja ehkä jopa sanoista. Ranskaksi näytellenä oma kieli tuntuu läheiseltä ja etäiseltä yhtä aikaa, joten suhteeni kieleeni on kuitenkin muuttunut. Parempaan suuntaan. Se on leikki- ja työkalu siinä missä taltta, akkuporakone tai kontaktiliima.

ASIA 5

Nukketeatteri ei ole teatterin hitaasti kehittyvä velipuoli. Se on oma taidemuotonsa, joka ei kuitenkaan voita mitään eristäytymällä omaan erinomaisuuteensa. Nukketeatteri alkaa löytää paikkaansa, kun näyttelijäntyo nähdään eräänlaisena nukketeatterina, jossa näyttelijä ei ole ihastelun kohde vaan teatterityöläinen, joka on osa kokonaisuudessa, niin kuin nukettajan sormet nukken niskanikamina. Molemmat tekevät työtään eivät siksi, että näyttäytyisivät, vaan jotta näyttäisivät asian, tunteen, liikkeen, välitettävän viestin, vaikka se olisi kuinka pieni ja monitulkintainen tahansa.

ASIA 6

Nukketeatteri ja teatteri ovat kusetusta. Ne ovat yhdessä ja erikseen biologinen tarve, hätä ja niiden mahdollinen, toivottava helpotus. Ne ovat haavoja desinfiioivaa nestettä, jota pidetään likaisena, silloin kun se ei sovi brandy-lasista tai sen kanssa nautittavaksi. Nukketeatteri on rakenteellista, esineellistä, ja kuitenkin kaikki lähtee ruumiillisuudesta ja elimellisyydestä. Olen kusettajien koulussa, jossa käsisuihku on suomalainen ylellisyys, josta en enää edes uneksi.

ASIA 7

Nukketeatteri tai hyvä teatteri eivät ole kusetusta. Ne eivät ole kusetusta mikäli kusetus liittyy ajatukseen hämätä, huijata tai pissiä jotakuta silmään. Nukketeatteri on illuusiolaji, mahdolltomuuksien mahdollistamisen mestaruusmittelö, mutta kyse ei useimmiten ole huijaamisesta taikka huiputtamisesta vaan sopimuksesta, hyväksynnästä, jolla katsoja astuu mukaan esityksen annettuun, toteutettuun maailmaan. En ole huolimaton joka paikan kuseksija, vaan kusettaja, Pariisiin Gare de l'Estin (sieltä pääsee Charlevilleen) rautatienaseman vessan ennen aikaansa vanhentunut maahanmuuttajanainen, hotelli helpotuksen vastaanottoapulainen ja huonesiivooja. Ja ylpeä siitä.

ASIA 7 ½

Astiakaappi ja juustohöylä ovat Suomen lahjoja maailmalle. Ranskassa niitä ei ole. Ranska ei ole koko maailma. Niin kuin ei ole Suomikaan. Nukketeatterikaan ei ole koko maailma. Mutta se voi olla yksi mahdollinen maailma.

ASIA 8-10

Asiat 8-10 jätän vielä avoimeksi. Muutos kun kuitenkin on ainut voima, mikä pysyy. Muutoksen kuvaamiseen nukketeatteri on oivallinen tapa. Esimerkiksi nukketeatterin mahdollisuudet metamorfoosien kuvaamiseen ovat ihmisteatteria paljon laajemmat ja kiinnostavammat.

Tässä joitakin ajatuksia, osa hieman kuluneita, osa uudempiä, osa leikkaa, liimaa ja askartele – osastoa, mutta kaikissa niissä on tämän ulkosuomalaisen nukkeilijan sormenjälki. Sormenjälki on kuitenkin se asia, joka tavalla tai toisella aina näkyy nukketeatterintekijän töissä.

Huomenna on koulussa teatterihistoriaa, tiistaina menemme Pariisiin valmistelevaan toukokuun nukkeperformanssia Pompidou-keskukseen, keskiviikkona alkaa klovnityöpaja. Vapaa-aikaa ei Charlevillessä juuri ole. Viime lukukaudella (meillä on vuodessa kolme lukukautta: syyskuun lopulta joulukuun, tammikuun alusta maaliskuun loppuun ja huhtikuun alkupuolelta kesäkuun loppuun) meillä taisi olla noin yksi vapaa lauantai ja jokunen sunnuntai. En kuitenkaan valita, työskentelytilat ja –mahdollisuudet ovat täällä mainiot, joten parempi käyttää aika Charlevillessä hyödyksi. Sateinen Koillis-Ranskan pikkukaupunki on täydellinen elämään, jonka lähes jokainen neliösentin täyttävät nuket, teatteri ja niistä lisää oppiminen.

Laura Sillanpää

(lisätietoja tms. muuta ajatuksenvaihtoa: sillanpaa.laura@gmail.com tai kansainvälisen nukketeatteri-instituutin, jonka alaisuudessa koulu toimii, nettisivut: marionnette.com)

Ranskalaiseen marionetistiopiskelijan arkeen kuuluvat päivittäisen patongin ja croissantin lisäksi lähes lakisäätteiset mielenosoitukset. ESNAMin 7. vuosikurssi mielenosoituksessa "freelancer"-oikeuksien puolesta (les intermitens) Pariisissa. Kuvat: Mila Baleva

BONJOUR DE PARIS, ELINA LAJUSEN KIRJE:

Bonjour,

Terveisiä keväisestä Pariisista. Viikonloppuna löysin upean puiston. Jardin de Luxembourg on kuin ranskalaisten olohuone. Vanhukset pelaavat shakkia ja korttia, lapset leikkivät. On tenniskenttä, kahvila ja karuselli. Ja puiston keskellä nukketheateri. Koska tällainen saadaan Suomeen?

Valmistuin tammikuussa 2004 Turun Taideakatemian nukketheaterilinjalta. Sain paperit postissa uuteen kotikaupunkiini Helsinkiin. Marssin saman tien työvoimatoimistoon ja iltapäivällä aloin pommittaa paikallisia teattereita. Lukuisten puhelinsoittojen jälkeen päädyin Kaapelitehtaalle Tanssiteatteri Hurjaruuthiin, jossa valmisteltiin Edgar Allan Poen teksteihin perustuvaa tanssiteosta Keijukaissaari. Teoksen ohjasi Liisa Risu. Työmarkkinatuella valmistin esitykseen kuumailmapallon, varjokuvia, keijukaisnuken ja illallisen ensi-iltaan.

Teatterinjohtaja Arja Pettersonilta opin, että esityksiä tekemällä esitysten tekemisen oppii. Niinpä päätin näyttelijäystäväni Reetta Honkakosken kanssa tehdä oman esityksen. Pyysimme mukaan muusikko Olli Karin ja taas soitin teattereihin ja kirjoitin toimikuntiin ja rahastoihin. Nyt vastasivat Performance Sirkus, josta saimme harjoitustilaa, Helsingin kaupunki, josta saimme näkkileipärahaa ja Tanssiteatteri Rollo, jonka kotiteatteriin Kulttuuritalon Alppisaliin lopulta teimme esityksen. Syntyi Onnellisin mies maailmassa. Ensi-ilta oli huhtikuussa 2005. Yhdessä esiintyjien kanssa perustin syksyllä 2005 teatteriyhdistys Nukkehallitus ry:n, jonka tarkoituksena on tehdä ja toteuttaa poikkitaiteellista nukketheateria, musiikkia ja liikettä yhdistäviä esityksiä.

Onnellisin mies maailmassa synnytti monta uutta projektia. Hurjaruuthin Arja Petterson sanoi: "Meillekin voisi tehdä jotain tällaista. Mutta sen pitäisi olla klassikkosatu ja lapsille." Hyvä on, minä vastasin. Lainasin kirjastosta Grimmin satukirjan ja matkustin viikoksi Tukholmaan Villa Bergshyddanin taiteilijaresidenssiin. Asuin yksin isossa huvilassa, söin karviaismarjoja ja pelkäsin, että joku tulee yöllä ja syö minut. Kävin Skanssenilla, näin suden ja ihastuin sen korviin. Ne liikkuvat tarkasti kuin pikkulinnun pää. Punahilkka valitsi minut ja esitys sai ensi-illan Kaapelitehtaalla maaliskuussa 2006. Esiintyjinä olivat Turusta valmistuneet Susanna Hemmilä ja Anna Pelkonen sekä jonglööri Teemu Öhman. Musiikin sävelsi, sovitti ja äänitti Eero Grundström.

Olen ollut useana kesänä töissä Seurasaaren ulkomuseossa niin oppaana, kahvilatyöntekijänä, muusikkona kuin käsityöläisenäkin. Kolmena kesänä vedin satukierroksia lapsille. Ajatus nukketheateri- ja kansanmusiikkiesityksestä lapsille oli pitkään minulla mielessä. Saari ja museotalot tarjoavat upean ympäristön kansantarinoidelle ja lauluille. Onnellisen miehen aikaan keväällä 2005 sain hankkeelleni yhteistyökumppanin Ooppera- ja teatteriseurue Kapsäkin nukketheaterihautomosta. Tuottaja Nina Maskulinin kanssa haimme vuoden verran apurahoja ja saimme kokoon 17 775 euroa. Minulle oli hyvin tärkeää, että saatoin kysyä töihin ammattilaisystäviäni ja tarjota heille pienen, mutta kuitenkin toimivan palkan. Tällä kertaa esiintyjinä olivat luokkatoverini Timo Väntsi ja Terhi Tuulia Lintukangas sekä muusikot Eero Grundström ja Emilia Lajunen. Esityksen nuket rakensi niin ikään Turusta valmistunut Outi Herrainsilta. Alkukesällä 2006 harjoittelimme Puupoikka Kapsäkin harjoitustilassa, Linnunlaulun viileässä piharakennuksessa ja juhannuksena siirryimme Seurasaaren Selkämän tupaan. Koivuvihta tuoksui, Sylvi ja Johannes juoksivat pankon ympäri ja polska soi. Tulevana kesänä 2007 Puupojasta on luvassa muutaman viikonlopun uusintaesityssarja. Tulkaa siis heinäkuussa Seurasaaren!

Musiikki ja etenkin kansanmusiikki on minulle hyvin tärkeä osa esityksiä. En vierasta ajatusta siitä, että joskus vielä tekisin myös visuaalisia konsertteja teatteriesitysten rinnalla. Kaksi olen jo tehnytkin. Talvella 2005-2006 ohjasin Le Fiabe barokkiyhtyeelle lastenbarokkikonsertin Ipanabarokin. Syksyllä 2006 toteutimme yhdessä säveltäjä Masi Tiitan, muusikko Suvi Oskalan ja valosuunnittelija Saija Nojosen kanssa visuaalisen konsertin Nainen joka harjoitteli luolassa Kulttuuritalon Alppisaliin. Konsertti oli menestys ja sille on tiedossa Suomen kiertue.

Muita alaa viistoavia töitä ovat olleet Harry Potter-työpajat Veikkolassa yhdessä kirjailija Arja Puikkosen ja kuvataiteilija Paavo Halosen kanssa ja osallistuminen Veikkola Dada-lastenkonsertin järjestämiseen sekä tietenkin teatteripalovartiointi. Tällä hetkellä olen mukana myös Hämeenlinnan lastenteatterifestivaalien taiteellisessa toimikunnassa. Täältä Pariisista käsin katsottuna se tarkoittaa sitä, että käyn paljon teatterissa ja koetan löytää loistavia, kohtuuhintaisia ja sopivasti pakattavia lastenesityksiä. Toivottavasti vaikutus näkyy ja kuuluu seuraavina kesinä. Tämä tehtävä on minulle hurjan mieluinen. Pariisi on uskomaton teatterikaupunki. On seikkailu käydä teatterissa. Ensin löydän kiinnostavan mainoksen, sitten tutkin metrokartasta missä teatteri sijaitsee. Matkustan, eksyn, löydän ja huomaan, että moni muukin on löytänyt. Täällä teatteri on yksi olohuone kahviloiden ja puistojen lisäksi. On aikuisia, lapsia, vanhuksia, teinejä. Kaiken ikäisiä ja salit täynnä. Olen nähnyt jo monta hienoa aikuisten nukketheateriesitystäkin.

Varsinainen syy Pariisissa oleskeluun on kuitenkin opiskelu. Opiskelen ensimmäistä vuotta kansainvälisessä Jacques Lecoq teatterikoulussa. Koulu on ammattikurssi näyttelijöille, ohjaajille ja käsikirjoittajille, jotka ovat jo opiskelleet ja työskennelleet teatterintekijöinä. Koulu on erityisesti suuntautunut fyysiseen teatteriin ja liikkeeseen. Opetusohjelmaan kuuluu muualla muassa liike, naamioteatteri ja improvisaatio. Koulu on todella hyvä ja opetus perustavanlaatuisia tietoa teatterista. Teatterin kieliopinnot. Muutaman työvuoden jälkeen on upeaa ja avartavaa olla taas koulussa.

Onnellista kevättä kaikille.

Elina Lajunen

Kohtaaminen Esa Pakarinen Jr:n kanssa

Tämän vuoden joulukuussa 60-vuotta täyttävä Esa Pakarinen Jr. on vaikuttanut monella tapaa suomalaisen nukketeatterin kehitykseen niin näyttelijänä kuin ohjaajanakin. Hänellä on myös mittava ura draamateatterin puolella. Niinpä ajattelin jonkinlaisen henkilökuvan olevan enemmän kuin paikallaan.

Esa Pakarinen Jr. syntyi Varkaudessa joulukuussa 1947. Lapsuutensa ja nuoruutensa hän vietti Varkaudessa harrastaen mm. pianon-, kitaran- ja rumpujen soittoa. Rumpalina hän kiersi Suomea isänsä yhtyeessä. Nähtyään elokuvan Käpy selän alla Esa innostui näyttelemisestä ja pyrki Suomen teatterikouluun, johon toisella yrittämällä pääsi. Teatterikoulu oli tuohon aikaan kolmivuotinen ja rehtorina toimi Kalle Holmberg. Teatterikoulun jälkeen tie vei Joensuuhun, jossa teatterinjohtajana oli Jouko Turkka. Joensuusta Esa siirtyi KOM-teatteriin ja sieltä edelleen Kotkaan ja Helsingin kaupunginteatteriin.

Vankan draamateatterikauden jälkeen Pakarinen Jr. siirtyi nukketeatteri Vihreän Omenan vakituiseksi vierailijaksi. Kiinnostus nukketeatteria kohtaan oli syntynyt jo Billy Smartin joulusirkusta tv:stä katsoessa. Tässä ohjelmassa oli aina jonkin verran nukketeatteria vatsastapuhujien shown osana. Vihreän Omenan aika oli nukketeatterin suhteen antoisaa. Esa pääsi vierailemaan mm. Charleville-Mézières'in festivaaleilla ja oppi paljon nukketeatterista katsomalla esityksiä ympäri maailmaa.

Vuonna 1989 Esan tie vei takaisin Varkauteen. Siellä hän pyöritti soolonukketeatteria esittäen mm. Mielikuvitusukeltaja – nimistä teosta. Mutta Varkaus ei ollut otollinen ympäristö lähinnä aikuisille suunnatulle nukketeatterille. Välillä Esa teki ohjausvierailuja ohjaten mm. Jyväskylän Huoneteatterille nukkenäytelmän Totuuden helmi.

Esa palasi lopulta takaisin Helsinkiin, jossa nytkin asuu. Hän on sittemmin opiskellut vyöhyketerapeutiksi ja vieraillut mm. Unga Teaternissa.

Joku muistaa Esa Pakarinen Jr:n elokuvasta Jäniksen vuosi, joku toinen taas lastenohjelmahahmosta Hapsiainen. Tai jostakin draama- tai nukkenäytelmäroolista. Joka tapauksessa perattavaa tämän näyttelijän urassa riittää. Esan kanssa olemme sopineet jatkohaastattelusta, joten tulevaisuudessa lisää ihmisestä nimeltä Esa Pakarinen Jr.

Teksti ja kuva: **Riku Laakkonen**

NUKKETEATTERIUUTISIA TURUSTA

Turusta tulee yksi vuonna 2011 Euroopan kulttuuripääkaupungeista, jotka kehittälevät jo täyttä häkää uusia kulttuuriprojekteja. Turussa suunnitellaan kansainvälisen nukketeatterikeskuksen [TIP/Turku International Puppetry Connectionin](#) käynnistämistä, joka tarjoaisi näyttämön sekä kotimaiselle että kansainväliselle nukketeatterifestivaalille, alan dokumentaation kirjastoineen ja nukketeatterimuseon. TIP-keskuksen synnyttämisessä on mukana Turun Taideakatemia nukketeatterilinjalta valmistunut [Timo Väntsi](#), joka on äskettäin nimitetty [Varsinais-Suomen läänintaiteilijaksi](#). Lämpimät onnittelut nimityksen johdosta Timolle ja koko nukketeatterikentälle. Taas on saatu alan ihminen valtion koneistoon edistämään asiaamme. Timolla on tekeillään oma sooloesitys aikuisille: syys-lokakuussa ensiesityksensä saava [Panttivangit](#) on kertomuksia vankeudesta, vedestä ja leivästä sekä rakkaudesta. Läänintaiteilija Timo on myös mukana uudessa varsinais-suomalaisten taiteilijoiden [Framil-verkostossa](#), joka kokoaa teatteri-, sirkus-, nukketeatteri- ja performanssientekijät yhteen kehittämään näyttämötaiteen mahdollisuuksia.

[Nukketeatterialan ammattikorkeakoulu](#)skin on keskitetty Turkuun: Taideakatemia yhteydessä jo vuodesta 1994 toimineen nukketeatterilinjan vetäjänä toimii teatterintutkija [Anna Ivanova-Brashinskaya](#) Pietarin Teatteriakatemiasta. Nukketeatterilinjalta valmistuneet [Ishmael Falke](#) ja [Maiju Puupponen](#) ovat perustaneet [Sixfingers](#)-teatterin, joka voitti viime kesäkuussa Wroclawin Kansainvälisillä Nukketeatterikoulujen Festivaaleilla pääpalkinnon parhaasta esityksestä. Monilla festivaaleilla vierailut Golemanualesitys on vaikuttavia visioita luova abstrakti esitys pyrkimyksestä ja epäonnistumisesta, toivosta ja epätoivosta. Sixfingers esitti joulutammikuussa uusimman tuotantonsa Turun Manilla-tehtaalla: Prometheus-näytelmässä antiikin myyttiä tulen varastamisesta jumalilta tutkaillaan mielenkiintoisella tavalla sekä nukketeatterin että tulisirkuksen keinoin. Ishmael Falke suunnittelee paraikaa Turun kaupunginteatteriin keväällä valmistuvaan viikinkimusiikaaliin nukkehahmoja. Sixfingers on myös saanut Näyttämötaidetoimikunnalta apurahan Keskitalven Uni-produktioon, joka tehdään yhteistyössä [Lars Wingårdin](#) ja [Lisa Ilona Tähtisen](#) [Sudenenne](#)-nukketeatterin kanssa. Sudenenne on Norjassa ja Suomessa toimiva ammattinukketeatteri, joka on tehnyt produktion Aikamatka Dinosaurusten Maailmaan ja aikuisille kabaree-esityksen. Turun nukketeatterilinjalta valmistuneet ovat perustaneet muitakin nukketeatteriryhmiä: [Anna Louhelaisen](#) ja [Oswald Bastenin](#) [Nukketeatteri Annoksen](#) ohjelmistossa on mm. kuruma ningyotekniikalla esitettävä Sirkustyttö-näytelmä ja valmistumassa Saapasjalkakissa. He ovat nyttemmin muuttaneet Turusta Helsinkiin. [Kolmen sentin teatterin](#) vuonna 2006 perustaneet [Roosa Halme](#), [Maija Linturi](#) ja [Meeri Sorjonen](#) ovat Turun nukketeatterilinjan opiskelijoita, jotka tarjoavat nukketeatteriepisodeja erilaisiin

Valokuvat: Prometheus (c) Antti Suniala

Marco Pinto (c) Marionetteatteri Mundo

tilaisuuksiin. Vuonna 2003 nukketeatterilinjalta valmistunut [Terhi-Tuulia Lintukangas](#) hautoo paraikaa omaa sooloesitystään, joka on vielä ideointivaiheessa. [Kati Keskihannu](#) on saanut Varsinais-Suomen taidetoimikunnalta apurahan nukketeatteriesityksen tekemiseen. Myös [Anna-Kaisa Väänänen](#) ja [Outi Herrainsilta](#) ovat myös saaneet taidetoimikunnan apurahoja Peukalo-Liisan tekemiseen; he ovat myös mukana työryhmässä, joka tekee seksuaalivalistusteoksen Kuuma Ankanpoikanen. Turkulaisella [Hanna Hietasella](#) on tekeillä lastensairaaloihin vietävä nukketeatteriesitys.

Uudenmaankadulla sijaitsevaa [Marionetteatteri Mundos](#) pyörittää [Marco Pinto](#), joka muutti Brasiliasta Suomeen jo 1980-luvun lopulla. Äskettäin 10-vuotishuhliansa viettäneen Mundon ohjelmistossa on tällä hetkellä mm. aikuisille suunnattu Mafioson päiväkirja ja lapsille tehty Paratiisisaari. Ohjelmistoon on toukokuussa tulossa Mikael Agricolan juhluvuoden kunniaksi kirjastoautoihin tilaustyönä tehtävä näytelmä Oma kieli, oma mieli, jossa päähenkilöinä ovat Agricola ja maahanmuuttajapoika. Marco Pintolle muuten annettiin Turussa vuonna 2002 Aboa-palkinto työstään taiteen ja lasten hyväksi. Turussa työskentelevä [Tiina Puranen](#)kin on tarttunut Mikael Agricolaan: hän tekee aiheesta lautapelin ja nukketeatterin keinoin sooloesitystä, jota esitetään huhti-toukokuussa Turun Kulttuurikeskuksen kassaholvissa. Mikael Agricolasta muuten on tänä juhluvuotena meneillään kolmaskin nukketeatteriesitys, sen on tehnyt Uudessakaupungissa toimivan [Nukketeatteri Piironginlaatikon](#) [Kerttu Aaltonen](#). Turkulainen nukketeatteri-toimija [Kitta Sara](#) on käsikirjoittanut ja ohjaa Piironginlaatikolle esityksen Usko Kempistä. Kerttu Aaltonen on luvannut kirjoittaa erillisen artikkelin Piironginlaatikon ohjelmistosta ja toiminnasta.

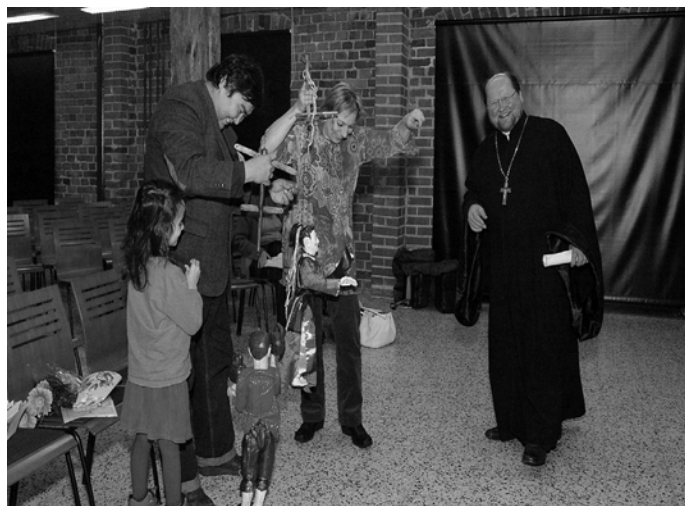
Takaisin Turkuun: Puutarhakadulla sijaitsee [Nukketeatteri Taiga-Maton](#) pikkuruinen näyttämö. Teatterin kantavat voimat (myös kirjaimellisesti) ovat Hakassiasta Suomeen muuttanut [Karim Tsarkov](#) ja Tampereelta Turkuun asettunut [Sari Tirkkonen](#), jotka tapasivat opiskellessaan Pietarin teatteriakatemiassa. Sarin äiti, näyttelijä Eira Soriola työskenteli aikoinaan Hevosenkengässä. Taiga-Maton ohjelmiston erikoisuutena ovat aidossa jurtassa nukketeatterin keinoin esitettävät pohjoiset sadut ja tarinat. Shakespearen kuningasnäytelmä Rikhard III on myös Taiga-Maton ohjelmistossa marionetein esitettynä. Vuonna 1999 toimintansa aloittanut Taiga-Matto sai viime marraskuussa Mielenterveyden keskusliitolta Kansalaistoiminnan tunnustuspalkinnon toiminnastaan lasten ja nuorten parissa.

Turku on siis ilmiselvästi vireä nukketheaterikaupunki, jossa on monia alamme aktiivisia toimijoita. Kaikki kuitenkin kamppailevat riittämättömien avustusten, taloudellisten ongelmien ja toimitilojen kanssa. Marionettiteatteri Mundo harkitsee jo toiminnan lopettamista ja tiloista luopumista. Taiga-Matto ei enää pysty pitämään näyttämötilaansa Puutarhakadulla ja muutkin nukketheaterintekijät ovat kodittomia tässä tulevassa kulttuuripääkaupungissa. Nukketheaterin tekeminen ei todellakaan ole ruusuilla tanssimista, mutta vähemmän ohdakkeinen toimintaympäristö olisi suotava taidelajillemme. Turkulaisten nukketheaterintekijöiden edessä on haasteita ja kamppailuja, joihin toivotan sitkeyttä ja yhteisvoimaa.

Maiju Tawast

PS: Turkuun muuten yritettiin jo vuonna 1955 perustaa ammattinukketheateri: Turun Nukketheateri käynnistämässä oli Turun Kaupunginteatterissa silloin työskennellyt Sirppa Sivori-Asp näyttelijäkollegoineen. Nukketheaterin julisteen ja visuaalisen ilmeen suunnitteli Tove Jansson. Turun kaupunki ei silloinkaan suhtautunut myönteisesti ammattinukketheateritoimintaan, joten Sirppan nukketheaterihaave toteutui Helsingissä vasta vuonna 1971 Nukketheateri Vihreän Omenan aloittaessa toimintansa. Tove Janssonista tuli kuvataiteilija ja maailmankuulu Muumi-kirjailija. Muumihahmot esiintyvät nykyään kesäkaudella Naantalın Muumimaailmassa...

P.P.S: Turkuun yritettiin juurruttaa myös ammattinukketheateria myös 1980-luvun puolivälistä lähtien: Kitta Sara perusti vuonna 1985 Turun Nukketheaterin, jonka nimeksi tuli sittemmin Nukketheateri Suomen Turku. Nukketheateriesityksiä tehtiin vuosina 1985-1991 mm. Turun Linnaan (Daniel Hjort), Tuomiokirkkoon (Alussa oli sana) ja Brinkkalan talossa, jossa Nukketheateri Suomen Turku toimi muutaman vuoden ajan. Kitta Sara työskenteli vuosina 1991-1997 Turun taiteen ja viestinnän oppilaitoksen (sittemmin Taideakatemia) nukketheaterikoulutuksen suunnittelijana ja vetäjänä, jonka jälkeen hän on toiminut Taideakatemia täydennyskoulutuksen nukketheaterikurssien opettajana.

Karim Tsarkov ja Sari Tirkkonen tyttäriineen sekä Isä Mitro Kansalaispalkinnon jakotilaisuudessa (c) Nukketheateri Taiga-Matto.

Turusta kuuluu kummia

Turun Taideakatemiassa järjestettiin 2.-11.5. Fanatik Figuras-festivaali, jonka kuluessa esiteltiin 15 mielenkiintoista nukketheaterilinjan opinnäytetyötä. Ari Ahlholmin ja Anna Ivanova-Brashinskayan luotsaamat oppilaat ovat opintojensa kuluessa perehtyneet nukke-, esine-, varjo-, paperi- ja naamioteatterin ilmaisukeinoihin sekä kotimaisten että ulkomaisten nukketheaterispesialistien ohjaamina.

Taideakatemiassa velloo kuitenkin paraikaa vakava rahoituskriisi, joka koettelee kaikkia opetuslinjoja. Esittävän taiteen kohdalla tilanne on hälyttävä: mittavat budjettileikkaukset estävät vieraillevien opettajien käytön ja uhkaavat jopa nukketheaterilinjan tulevaisuutta. Uhanalaisena ovat myös useat Turun kulttuuripääkaupunkivuoteen huipentuvat taiteelliset ja koulutukselliset yhteistyöprojektit sekä vierailut nukketheaterifestivaaleilla. Ongelman ytimessä on Turun kaupungin kulttuuri- ja rahoituspolitiikka: kaupunki pidättää suuren osan Opetusministeriöltä saaduista ammattikorkeakoulutuksen määrärahoista suuntaamatta tarvittavia resursseja valtion rahoituslain mukaan taideoppilaitoksien käyttöön.

Turun Taideakatemia opiskelijat ovat käynnistäneet valtakunnallisen nimienkeruun adressiin, jossa vedotaan Turun kaupungin hallintoon koulutusta uhkaavien rahoitus- ja resurssiongelmiin ratkaisemiseksi (www.adressit.com/turun_taideakatemia_puolesta).

Turun kaupungin kulttuuripoliittiset linjaukset koettelevat myös kaupungissa toimivia taiteen ammattilaisia, jotka kamppailevat riittämättömien avustusten, taloudellisten ongelmien ja toimitilojen kanssa. Esimerkiksi Marionettiteatteri Mundo on sulkemassa Uudenmaankadulla sijaitsevaa nukketheateritaloaan ja Taiga-Matto joutuu luopumaan Puutarhakadun näyttämöstään. Kulttuuripääkaupunkivuoteen 2011 suuntautuvassa Turussa onkin aika ryhtyä kulttuuripoliittisiin korjaustoimiin taiteentekijöiden ja -opiskelijoiden voimin, toivon mukaan voimallisessa yhteisrintamassa.

Maiju Tawast

GREETINGS FROM ENGLAND !

Nukketeatterireissulla Englannin keväässä

Huhtikuun alussa matkustin pitkän suunnittelun ja useiden kutsujen tuloksena 1,5 viikoksi Englantiin, missä kevät oli jo täydessä kukassa. Matkallani tapasin useita ystäviäni nukketeatterialta ja näin teatteriesityksiä sekä Norwichissa että Lontoossa. Kiirastorstain aattona lennähdin Lontooseen, mistä körötin bussilla itäiseen Englantiin, Norwichiin tapaamaan Norwich Puppet Theatren johtajaa Luis Zornoza Boy´ta ja muusikko Santiago Puentea. Teatterin ohjelmistosta näin (vaihteeksi) heidän suvereenisti esittämänsä Jack and the Beanstalkin eli Jaakko ja Pavunvarsi-esityksen, joka vieraili vuosi sitten Tampereella Mukamas-festivaalilla. Norwichin nukketeatterilla on hallussaan kaunis vanha kirkkorakennus, jossa teatterilla on kaksi esitystilaa (197-paikkainen kirkkosali ja 50-paikkainen studio) ja toimisto siipirakennuksessa. Teatterin ohjelmistossa on omien esitysten (Pinocchio, Thumbelina, Snow Queen ym.) ja nukketeatterityöpajojen lisäksi jatkuvasti brittiläisten ja ulkomaisten vierailevien nukketeattereiden näytöksiä. **Kevätkaudella** teatterissa vierailevat mm. DNA Theatre Company, PuppetCraft, Lost & Found Theatre, Idolrich, Abalino Dance Theatre, Garlick Theatre, The Rebel Players, Kulture Schock-ryhmä, Indefinite Articles, Gavin Skeritt, Long Nose Puppets, Laughing Monkey-ryhmä, Theatre Widdershins, Lyngo Theatre sekä espanjalainen La Fanfara-teatteri. Ray ja Joan DaSilvan vuonna 1979 perustama Norwichin nukketeatteri onkin noussut brittiläisessä nukketeatteriskenessä merkittäväksi tekijäksi kotimaisten ja kansainvälisten vierailujen sekä myös aikuisille suunnattujen nukketeatterikurssien järjestäjänä. Teatteria vuodesta 1991 lähtien johtanut Luis Z. Boy on luonut produktioissaan omintakeisen visuaalisen ja nukettamistyylin, jossa kuvataiteelliset elementit, esine- ja nukketeatteri sekä vanhojen klassikoiden modernit dramatisoinnit useimmiten onnistuvat tuottamaan puhuttelevan taide-elämyksen. Luis kiertää jatkuvasti maailmalla sekä ohjaajana, visualisoijana, esiintyjänä että kouluttajana. Suomessa Luis on vierailut 1990-luvulta lähtien lukuisia kertoja, mm. Vihreän Omenan ja Norwichin nukketeatterin vuosikausia jatkuneen taiteellis-koulutuksellinen yhteistyön merkeissä. Tällä hetkellä Luis Boy suuntautuu Kuubaan, jossa hän lähitulevaisuudessa kouluttaa kuubalaisia nukketeatteritaiteilijoita ja ohjaa uutta taiteellista näkökulmaa tuovia esityksiä. Muusikko Santiago Puente puolestaan työskentelee pienessä espanjalaisessa nukketeatteriryhmässä ja säveltää paraikaa sinfonista teosta suurelle orkesterille Espanjassa, missä hän asuu Madridin päänsä yläpuolella lähistöllä sijaitsevassa taiteilijakylässä norjalaisen scenografi-nukentekijävaimonsa ja pienten lastensa kanssa. Luis ja Santi lähetettävät välitykselläni lämpimät, kaipaavat terveisensä kaikille suomalaisille ystävilleen.

Englannin-kiertueeni jatkui kohti Stroudia, joka sijaitsee Länsi-Englannin kukkuloilla viiden laakson risteyksessä. Tapasin pikkukaupungissa taideterapeutiksi opiskelevan Anna-Liisa Tarvaisen, Mukamaksen entisen visualistin, lavastajan ja nukentekijän, joka lähti Englantiin viisi vuotta sitten. Hänen taideterapeuttiopintonsa Hibernia Institutessa ovat loppusuoralla, tutkielman kirjoittamisvaiheessa. Tammi-helmikuussa Anna-Liisa teki taiteellinen lopputyönsä, pienimuotoisen esityksen maailmansynnystä, jossa hän käytti värivaloja ja nukketeatterin keinoja kiinalaisen muusikon Poh-Engin säestyksellä. Anna-Liisa on myös pitänyt Stroudissa esitelmän ”Puppet Theatre Meets Art”, jossa hän kertoi entisestä nukketeatterityöstään ja nykyisestä opiskelustaan taideterapeutiksi. Viiden vuoden opintojensa kuluessa Anna-Liisa Tarvainen on ollut mukana monenlaisissa projekteissa: hän on tehnyt mm. Kalevala-nukkeja tilauksesta Kiinaan, ohjannut taideterapeutittina autisteja ja Asperger-syndroomaisia nuoria ja aikuisia Ruskin Mills-terapiakeskuksessa sekä maallannut laseeraustekniikalla paikallisen Kristiyyhteisön kirkkosalin ynnä muuta. Suomeen Anna-Liisa palaa tänä kesänä, vaikka Englannissakin olisi tarjolla taideterapeutin töitä.

Lontooseen suuntasin seuraavaksi viikoksi nukketeatteriveteraani Penny Francisin vieraaksi. Ikinuori 76-vuotias Penny, suomalaisten tuttu jo 1980-luvulta lähtien, on vaikuttanut vuosikymmeniä Englannin nukketeatterikuvioiden. Hän on ollut Animations-lehden päätoimittaja ja kirjoittaa edelleenkin artikkeleita nukketeatterista ja alan kuvioista eri lehtiin. Lontoossa vuodesta 1906 toimineen Central School of Speech and Draman nukketeatterilinjan vetäjänä hän toimi 1990-luvulta lähtien 15 vuotta ja opettaa edelleenkin ko. oppilaitoksen teatteriopiskelijoita. Tällä hetkellä nukketeatteriopeus on esittävän taiteen suuntautumisvaihtoehto, nimeltään Performance: Puppetry and Object Theatre, jonka suorittamaan opiskelijat valmistuvat teatteritieteen maistereiksi (MA Advanced Theatre Practice). Pennyn jäätyä virastaan eläkkeelle virallisesti muutamia vuosia sitten hänen toiminta jatkaa puolipäivätoimisena Cariad Astled, katalonialaistaustainen Englantiin asettunut nukketeatterintekijä. Myös Rene Baker, Norwichin nukketeatterin entinen (ja nykyinen) näyttelijä, joka vetää Barcelonan Teatteri-Instituutin nukketeatterilinjaa, opettaa säännöllisesti nukketeatteria Central School of Speech and Dramassa. Oppilaitoksessa havisevat historian siivet, sillä sen ytimessä sijaitsevassa vanhassa Embassy Theatressa maailmankuulu Cordon Graig ohjasi 1900-luvun alussa ensimmäiset teatteriesityksensä. Cordon Graigin teatteriteoreettisesta ajattelusta useat nukketeatterialan ihmiset tuntevat käsitteen Übermarionette, jota mm. puolalainen nukketeatteriteoreetikko Henryk Jurkowski on käsitellyt kirjoituksissaan. Penny Francis on kääntänyt englanniksi lukuisia Jurkowskiin kirjoja, mm. **Language of the Puppet ja suurteoksen History of European Puppet Theatre. Paraikaa Penny kääntää** nimenomaan Cordon Graigia käsittelevää professori Jurkowskiin uusinta kirjaa.

Lontoossa sijaitsee myös Puppet Centre eli Nukketeatterikeskus, jonka syntyyn vuonna 1974 Penny Francis oli voimakkaasti vaikuttamassa kuten myös keskuksen kaikkeen toimintaan kuluneina vuosikymmeninä. Battersea Arts Centerin suojissa sijaitseva Puppet Centre on aktiivisesti toimiva nukketeatterin kehittämiskeskus, jolla on mittava arkisto ja kirjasto sekä esitys- ja harjoitustilaa. Puppet Centre järjestää alan tekijöille jatko- ja täydennyskoulutusta sekä Lontoossa että muilla paikkakunnilla, jakaa stipendejä ja avustuksia produktioihin sekä tukee uutta, kokeilevaa nukketeatteria. Nukketeatterikeskus tuottaa vuosittain nukketeatteria käsitteleviä julkaisuja ja ajantasaista Animations-lehteä nettiversiona. Nukketeatterikeskuksessa pidetään kuukausittain myös tapaamisia vierailevien taiteilijoiden kanssa sekä Puppetry in Progress-keskustelutilaisuuksia nukketeatteritaiteen ajankohtaisista aiheista. Puppet Centre organisoii ulkomaisten nukketeatteriryhmien ja -taiteilijoiden vierailuja Lontoossa ja muilla paikkakunnilla tiedottaen niistä aktiivisesti brittiläiselle lehdistölle. Penny Francis kuuluu edelleenkin Puppet Centren johtokuntaan, joka päättää keskuksen toimintalinjoista. Lahjoitin Penny välityksellä nukketeatterikeskukselle materiaalia Suomen nukketeatterikentästä, mm. tuoreimman Unima-lehemme. Lontoossa viettämäni viikon aikana kävimme Pennyn kanssa useassa teatterissa. Kaikkein ensimmäiseksi näimme Lyceum Theatressa jo kuusi vuotta täysille katsomoille pyörineen The Lion King-produktion, joka oli melkoisen vaikuttava visuaalisesti ja nukketeatterillisesti. Afroenglantilaiset näyttelijät, tanssijat ja nukettajat kertoivat leijonakuninkaan selviytymistarinan taidolla ja kaikilla mausteilla. Esitys menee välillä imeläksi Walt Disney-produktiona, mutta upea visualisointi ja live-kokoisina koikkelehtivat kirahvit, hyeenat, sarvikuono, elefantti ja muut nukke- ja naamioteatterin keinoin toteutetut eläinhahmot hykerryttivät ja hämmästyttivät katsomoa. Pääosien esittäjillä oli päänsä yläpuolella ilmaisuvoimaiset leijonamaskit väkerrettyinä vimpaimen, jolla he nyökäyttivät välillä naamion kasvoilleen. Eräkösevat kauriseläimet kulkivat näyttämöllä loikkien elegantisti eräänlaisessa polkupyöräkonstruktiossa, pakokauhuihin puhvelilauma oli toteutettu eri tasoissa vinosti pyöriville rullille sijoitetuilla eläinhahmoilla ynnä muuta kekseliästä. Tämän tapainen jättimäinen nukketeatteriproduktio pitäisi toteuttaa Suomessa jollain todella suurella näyttämöllä, jotta suuri yleisö saisi nähdäkseen taidelajimme mahdollisuuksia ja ulottuvuuksia.

Seuraavaksi suuntasimme edellisen esityksen ja teatteritilan vastakohtaan, Little Angel Marionette Theatren pikkuruisiin tiloihin Islingtonissa. Vuodesta 1961 lähtien tauotta toimineen teatterin perusti eteläafrikkalainen John Wright, jonka syntymän 100-vuotismuistojuhlaa vietettiin viime vuonna teatterissa. Tapsin Little Angelin lavastamo-nukkeparissa Johnin vaimon Lyndien, pirteän vähän päälle seitsemänkymppisen nukentekijän, joka restauroi teatterin vanhoja nukkeja valtion myöntämän erikoismäärärahan turvin. Little Angelin ohjelmistossa on bunnakuteknikalla toteutettu hieno esitys Venus and Adonis, Shakespearen eroottinen runoelma, joka on toteutettu yhteistyössä The Royal Shakespeare Companyn kanssa. Jälkimmäisen teatterin komea nuori miesnäyttelijä istuu esityksen aikana näyttämön vieressä himmeässä valospotissa ja lausuu nukkeille vuorosanoiksi sekä kertomuksen kuljettajiksi hyvin elegantisti Shakespearen kuolemattomia säkeitä. Little Angelin ohjelmistossa on myös pienille lapsille suunnattu Go, Noah, Gositys, joka kertoo Nooakin arkista sekä nukketheaterikursseja ja vierailevien nukketheaterien esityksiä. Kävimme Pennyn kanssa katsomassa Hammersmithin taidekeskuksessa vierailevan Blue Scream Theatren esityksen The Adventures of Tom Thumb, jossa oli erinomaista nukettamista sekä bunnaku-tekniikalla että savihahmoin. Southbankin eli Thames-virran etelärannalla sijaitsevassa Unicorn Theatressa näimme Beatrix Potterin eläintarinan Jemima Puddle-Duck, joka oli melkoisen sovinnaista lastenteatteria; Arts Theatressa katsoimme vauhdikkaan esityksen St. George and The Dragon, jossa käytettiin nukke- ja varjoteatteria. Tangram Theatre Companyn esitys Crunch kertoi omenan tarinan historian eri vaiheissa, mutta toteutus oli speksimäistä harrastelijatasoa. Nukketheateri on kuitenkin vahvoilla Lontoon teatterielämässä, jona Englannin Kansallisoopperan Madame Butterflyn esityksessä, johon nuket teki Blind Summit-ryhmä, yksi Englannin huippunukketheatereista tällä hetkellä. Myös Hampsted Theatressa parhaillaan menevässä Fine Balance-esityksessä on käytetty nukketheaterin keinoja kuten monissa muissakin draama- ja tanssiteatterien esityksissä. Nukketheateriesityksiä ja performansseja voi nähdä myös Tate Modern-taidemuseossa sekä Barbicanissa ja muissa taidelaitoksissa.

Faulty Optic-ryhmä ja Theatre de Complicite edustavat brittiläisen nukketheaterin avantgardistista kärkeä, joka kiertää jatkuvasti maailman arvostetuimmilla festivaaleilla. London International Mime Festivalilla vierailee vuosittain tammikuussa myös maineikkaita nukketheateriryhmiä. Saarivaltakunnassa on lukuisia vuosittaisia nukketheaterifestivaaleja, joista maineikkain on Scottish Mask and Puppet Centren maaliskuuhuhtikuussa järjestämä The Puppet and Animation Festival. Tuohon tapahtumaan en tällä puolentoista viikon matkallani ehtinyt enkä myöskään Bathin nukketheaterifestivaaleille. Ehdin kuitenkin tutustua myös Lontoon mahtavaan musikaalitarjontaan Sohossa sijaitsevassa Lyric Theatressa, jonka apulaisjohtajana on suomalainen Heidi Vanttinen. Turun nukketheaterilinjalta valmistunut Heidi, joka muutti Englantiin muutama vuosi sitten, on myös British Uniman jäsen. Hän tarjosi minulle pääsylipun Cabaret-musikaaliin, joka oli viiltävän taitava ja koskettava esitys 1930-luvun dekatentista Berliinistä juuri natsien valtaannousun aikoihin. Poliittista teatteria, perinteistä draamaa, kokeellista teatteria ja kevyempääkin viihdettä olisi ollut muutenkin pilvin pimein tarjolla muutaman neliökilometrin alueelle keskittyneessä Lontoon Theatrelandissa, jossa sijaitsee noin 42 teatteria. Kaikkea ei millään ehdi nähdä, mutta onnistuin kuitenkin näkemään Covent Gardenin tienoilla kadunkulmassa esiintyneen perinteisen Punch & Judy-teatteriesityksen, jonka katsojakunta huuteli reippaasti kommenttejaan nukkeille.

British UNIMA on aktiivisesti toimiva etujärjestö, jonka nettisivuilla (www.unima.org.uk) kannattaa käydä tsekkailemassa alan uutisia. Lisätietoja brittiläisestä nukketheaterista ja tapahtumista löytyy Ray DaSilvan vetämän Puppeteers UK-yhteenliittymän nettisivuilta (www.puppeteersuk.com), jolta löytyy linkit muillekin brittiläisille nukketheateritahoille. Ja jos joku kaipaa mitä tahansa nukketheaterikirjaa, Ray DaSilvalla on uskomattoman laaja nukketheaterikirjakauppa (www.puppetbooks.co.uk), jonka tarjonnasta tosin taitavat puuttua suomalaiset nukketheaterikirjat... Kaiken kaikkiaan, brittiläinen nukketheateri tuntuu mielenkiintoiselta ja tutustumisen arvoiselta. Tervehenoa Englantiin, Skotlantiin ja muuallekin United Kingdomiin!

“PS: Nukketheaterin tekeminen ei Englannissakaan ole ruusuilla tanssimista: Valtion tuore kulttuuripoliittinen linjaus kohdentaa Britannian kulttuurimäärärahoja ja veikkauvoittovaroja tukemaan vuoden 2012 Olympialaisia Lontoossa, mikä tarkoittaa taidekentällä peräti kolmanneksen pudotusta määrärahoissa. Tämä leikkaus kohdistuu erityisesti pieniin taideorganisaatioihin ja yksittäisiin taiteilijoihin, siis myös nukketheaterialaan. Kaikesta huolimatta Britanniassa toimii noin 50 ammattinukketheateriryhmää, joista monet ovat saaneet projektiluontoista rahoitusta valtiolta kolmen vuoden jaksoissa. Loput nukketheaterintekijät ovatkin sitten taiteen sekatyöläisiä eli raapivat elantonsa myös opetus-, kurssitus- ja sivuhommista. Kuulostaa tutulta...”

Valokuvat (c) Maiju Tawast

Penny Francis Central School of Speech and Draman portaita

Heidi Vanttinen Lyric Theatressa

Lyndie Wright Little Angel Theatressa

Norwichin nukketheaterissa Santi ja Luis

Anna-Liisa Tarvainen Stroudissa

Punch & Judy-esitys kadunkulmassa

HURRAA!

LASTEN- JA NUORTENTEATTERIFESTIVAALILLA RUNSAASTI NUKKETEATTERIESITYKSIÄ

Helsingin, Espoon ja Vantaan kulttuuritoimet järjestivät maaliskuussa yhteistyössä Suomen Assitej-keskuksen kanssa jo kolmatta kertaa viikon mittaisen kotimaisen suomalaisen lasten- ja nuortenteatterikatselmuksen. HURRAA-festivaali tarjosi 14. - 20.3. pääkaupunkiseudulla peräti 60 teatteriesitystä ja muita tapahtumia tuhansille katsojille vauvoista yläasteen oppilaisiin.

Hurraa-festivaaliviikon kuluessa pidettiin myös näytelmälukupaja ja kansainvälinen verkostoseminaari. Lastenraati seurasi viikon mittaan festivaaliesityksiä, joiden teemat ulottuivat satujen maailmasta nykytodellisuuteen. Ilmaisukeinojen skaala ylty satuoopperasta fyysiseen teatteriin. Festivaalille saapui 17 esitystä eri puolilta Suomea ja yksi Ruotsista. Nukketeatteri oli ilmaisukeinona peräti puolessa eli 9 esityksessä, mikä kertoo taidelajimme nykyisestä merkityksestä suomalaisessa lasten- ja nuortenteatteritarjonnassa. Seuraavassa kerron vain päällisin puolin muutamasta esityksestä, muita festivaalilla nähtyjä nukketeatteriesityksiä analysoi tarkemmin tässä lehdessä Johanna Piritta Peltonen.

Pohjois-Suomesta festivaalille saapui kolme teatteriesitystä: Yksi niistä oli Rovaniemen kaupunginteatterin, Matkalaukkuteatterin ja Turun Taideakatemian nukketeatterilinjan yhteistyönä toteuttama Sammakkoprinsessa, jonka viimeinen esitys osui juuri festivaaliviikolle. Kaj Chydeniuksen läpisäveltämä pienoissatuooppera pohjautuu vanhaan venäläiseen kansansatuun. Chydeniaanisen musiikin soidessa livenä Rovaniemen kaupunginteatterin näyttelijät ja turkulaiset nukettajat pelasivat melkoisen saumattomasti yhteen. Marjaana Castrénin ohjaama ja Iida Vanttajan visualisoima esitys oli rauhallinen ja lähes saumaton. Ilmaisuvoimaiset nuket ja naamiot, lavastuksen vähät ja harkitut elementit sekä lämmin värimaailma olivat esteettisesti kauniita ja toimivia. Oulun kaupunginteatterin ja Teatteri Quo Vadiksen yhteistuotantona toteuttama näytelmä Pelastetaan äiti esitettiin lämpöä huokuvassa jurtassa. Otso Kauton ohjaaman esityksen teemana on äidin masennus ja suhde tyttärensä, joka tarinassa matkustaa Saharaan asti etsimään pelastavaa Sinistä. Lavastus, tarpeisto, nuket ja puvustus oli tehty huovuttamalla. Soolonäyttelijän kerroksittain kuoriutuva puku ja koko vartalo toimivat eri maisemina ja tapahtumapaikkoina sekä nukettamisareenana. Oululainen Nukketeatteri Akseli Klont oli tarttunut Hannu Mäkelän Herra HUU-kertomukseen pelokkaasta kummituksesta, joka riemastutti katsojia klonkkilaisten reippaasti nukettamassa esityksessä. Janne Kuustien dramatisointi ja ohjaus poimivat tunnetulla huumorilla ja vauhdilla tarinan pointteja. Virpi Tanskasen ja Kim Huhtasen puiset nuket ja lavastus edustivat karheaa ja toimivaa klonkestetiikkaa.

Etelämpää, Tampereelta saapunut Ahaa-teatteri oli tarttunut ajankohtaiseen aiheeseen, koulukiusaamiseen, esityksessään Pikku Piru, jonka tarpeiston ja nukkehahmot on tehnyt Kati Aurora Kuuskoski. Marjo Niemen kirjoittama esityksen tarina ei kuitenkaan ollut dramaturgisesti ja roolihahmoiltaan loppuun asti mietitty, mikä näytti ärsyttävän ja pitkästyttävän nuoria katsojia. Teatteriryhmä Ispinän esitys Sii Muu See sen sijaan puhutteli päiväkotilapsia, joihin Jarkko Pajusen kirjoittaman ja ohjaaman näytelmän runollinen absurdus upposi kevyesti. Laivankoiran ja merimiehen matka valtamerille luotaili toveruuteen ja rohkeuteen kasvamisen ulottuvuuksia näyttelijänteatterin keinoin. Esityksessä häivähti välillä nukke- ja varjoteatterin elementtejä eläinhahmoissa, joiden ilmaisumahdollisuuksiin ispinäläisten soisi paneutuvan.

Suomen Assitej oli kutsunut kaksi ulkomaalaista vierasta festivaalille: walesilainen Jeremy Turner ja argentiinalainen Maria Inés Falconi kertoivat kirjoittamistaan lasten- ja nuortenteatterinäytelmistä lukupajassa, jossa luettiin otteita heidän ja Ispinäryhmän Jarkko Pajusen näytelmistä. Turner edustaa näytelmäkirjailijana pientä vähemmistökieliryhmää, joka tekee teatteria ja tekstinsä kymrin kielellä. Englanniksi käännetty näytelmät ja teatteriesitykset tavoittavat kuitenkin Iso-Britanniassa ja Irlannissa laajan yleisön. Falconin kotimaassa Argentiinassa toimii peräti 300 lasten- ja nuortenteatteriryhmää, joiden joukossa on lukuisia nukketeattereita. Valtauskonnoltaan katolisen maan lastenesityksissä koetaan vaikeaksi käsitellä mm. avioerotematikkaa, josta Falconi on kirjoittanut lapsille ja nuorille suunnattuja näytelmiä lukuisten muiden teemojen ohella. Assitej on paraikaa käynnistämässä Latinalaisen Amerikan ja Pohjois-Euroopan työpajaprojektia, josta Falconi kertoi festivaalin lopulla pidetyssä kansainvälisessä verkostoseminaarissa. Allekirjoittanut toivoi projektin huomioivan myös Kuuban, jonka suuntaan Suomessa on käynnistetty Kulttuurisilta Kuubaan-hanke. Verkostoseminaarissa oli läsnä useita Suomen UNIMAn jäseniä ja puheenjohtaja Kuustie, joka kertoi Itämeren ja Barentsin alueen yhteistyöverkostoista sekä muista Suomen UNIMAn aktiviteeteista.

Sii Muu See (c) Jenni Nurminen

Ensi vuoden maaliskuussa pääkaupunkiseudulla on vuorossa Kansainvälinen BRAVO! lasten- ja nuortenteatterifestivaali, jolle saapuu lukuisia ulkomaisine esiintyjäryhmiä. Luvassa on muutenkin vilkas kansainvälinen vuosi Suomessa: toukokuussa pidetään Tampereella Mukamas2008-festivaali, kesäkuussa Imatralla järjestetään Kansainvälinen Mustan ja Valkoisen Teatterin festivaali. Elokuussa on vuorossa Hippalot-festivaalin kansainvälinen nukketeatteritapahtuma. Ja syyskuussa Kangasalan X Nukketeatteripäivät kansainvälisissä merkeissä. Toivottavasti näille kaikille löytyy riittävästi rahoitusta valtion ja kotikuntien taholta sekä runsaita yleisöjoukkoja ja julkisuutta.

Maiju Tawast

PS: Festivaalin yhteydessä avattiin myös Teatterimuseoon saapunut tsekkiläinen teatterinukkenäyttely. Syyskuun loppuun asti avoinna olevassa Narutetut ystävämme-näyttelyssä on tsekkiläisen marionettiteatterin aarteita 1800- ja 1900-luvuilta, mm. piruja, vesihiisiä, lohikäärmeitä ja Kasperek- eli Kasper-nukkeja sekä vanhoja pienoiskotiteattereita kulisseeineen.

Sammakkoprinsessa (c) Timo Lindholm

Herra Huu (c) Akseli Klontk

Hurraa!-festivaali 14.-20.3.2007

Stoan katselmus

PIKKU PERSIKKAINEN

Esiintyjä, näytelmän sovitus, nuket, lavastus: Anne Lihavainen

Valot: Veijo Lindell

Itämaisen sadun avasi harmonisen yksinkertainen näyttämökuva, josta erityisesti painui mieleen Japaniin viittaava hypnoottinen, punainen pallo varjosermissä. Esiintyjän tyyneys oli rauhoittavaa, mutta rauhallinen kerrontakin tarvitsee aksentteja. Kertojanuken ääntä ei olisi tarvinnut vääntää pakotetummaksi, esiintyjän oma ääni olisi toiminut uskottavammin. Adhd:ta oli ilmassa myös ajankohdan takia ja lopussa aikuisetkin alkoivat vääntelehtiä. Kerronta kulki yksi yhteen varjotapahtumien kanssa ja laski näin jännitettä, joka ei oikein päässyt kohoamaan. Usein lasten esityksistä yksitoikkoisia tekee ”pöydän kulmien pumpulointi”, käänteiden silottaminen ja pelästyttämisen varominen. Yllättää voi myös lempeästi ja pienesti. Epäselvä oli kohta, jossa esiintyjä puhui Akikon äänellä ja liikkeessä oli vain Jättiläinen. Kuvien kertomaan luottaminen ja varjonukkien pieni persoonallistaminen olisi hyväksi, että jotain jäisi mieleen ja sitä liikuttaisi, toisen punaisen pallon verran.

SYLITAIVAS

Teatteri Lempi

Ohjaus, visualisointi: Inke Rosilo

Esiintyjä: Maija Keinänen

Musiikki: Marja-Leena Kaskinen, Ippe Enge

Huomasin vaipuvani jonkinasteiseen regressioon vauvoille ja heidän vanhemmilleen räätälöidyssä interaktiivisessa esityksessä. Vauvojen ehdoilla tehtävä teatteri on oma lajinsa. Tällaisessa esitystapahtumassa tulee seurattua yhtä paljon yleisön reaktioita kuin näyttämön tapahtumia. Vaikea sanoa, saivatko taaperot yhtä vaikuttavan elämyksen kotona sinisen täkin alla tutun lukemien lorujen kera. Ainakin kohderyhmä oli tapittavan uteliaassa tilassa, jotkut jopa huitovan innostuneessa. Jännitys voi syntyä vaikka odotuksesta, uskaltaako seuraava vauva lätsäistä vesilautasta vai ei. Visuaalisuus oli parhaimmillaan simppelein fokusoivaa, mutta esimerkiksi olkihatusta ja huivista rakennettu hahmo jäi liian epämääräiseksi. Miettimisen arvoista on, mihin haluaa esityksen elementit sijoittaa ”esine-hahmo-yksityiskohtaisempi nukke” akselilla ja miksi. Esineitä voisi edelleen karsia tai etsiä tarkennetun teeman kautta yhtenäisempää linjaa. Esiintyjä ja muusikko olivat juuri niin luontevia ja rauhallisia kuin vauvojen seurassa kuuluu ollakin, olematta yhtään lässyjä. Lopussa vauvat saivat mennä sinisen telttataivaan alle köllimään ja fiilistelemään. Kuka tekisi isommille vastaavia juttuja? Kiireettömyyden ja hiljaisen ihmettelyn kokemuksia kaivattaisiin niin sanottujen aikuistenkin arkeen.

SAMPSA, POIKA PIKKARAINEN

Teatteri Helmi

Ohjaus, valot: Iida Vanttaja

Esiintyjä, nuket. lavastus: Teija Muurinen

Kalevalasta kaksin käsin ammentavassa Sampsan tarinassa oli turhan monia juonen käännteitä ja liikaa eri tekniikoita puolen tunnin esitykseen. Perimmäinen pointti jäi sameaksi, kun lavalle tuotiin aina vain uusia tyyppisiä puolinaamio-Väinämöisestä marionettikeijuun. Nukkien käsittely ei ollut ihan hallinnassa. Tuntui, että ideointivaiheessa on poimittu kivoja tekniikoita perehtymättä niihin- ja perustelematta niitä- tarpeeksi. Eritoten marionetit olivat mutkikas valinta kansanomaiseen kanta-askeltyyliin, vaikka olivatkin kauniisti tehtyjä. Niiden asettelussa pöydän taakse oli myös hakemista. Alun pimeysvaroituksesta huolimatta yksi lapsi halusi pelkäävänä pois kesken kaiken. Kokemukseni on, että täyspimeys pelottaa aina jotakuta, oli se kuinka lyhytkestoista ja pohjustettua tahansa. Pastellinen värimaailma oli peruspehmeä. Eri hahmojen helpon kautta tehtyjä ääniä olisi voinut tuoda väkinäisestä luontevampaan suuntaan. Olennaisinta olisi poimia tarinakirstusta peukalo-etusormi-otteella, esiintyjän sympaattisuus kantaisi vähemmälläkin sanamassalla.

MOZARTIN SYNTTÄRIKUTSUT

Nukketeatteri Sytkyt

Esiintyjä: Juha Laukkanen

Paperinuket: Riitta Wright

Lentomielikuvien syötöstä huolimatta näillä kutsuilla oli aika tylsää. Suurimmat ongelmat olivat, että suurin osa esityksestä oli peruskerrontaa ja dramaturgia tyhjää nuottiviivaa. Nuket olivat ankean oloisia, paperipäänuket turhan hailakasti väritettyjä. Hieno tarkoituserä, lapsien tutustuttaminen ja houkuttelu oopperan maailmaan, kääntyi lattean toteutuksen takia itseään vastaan. Nukkien liikuttelu oli ulkokohtaista käsivispausta ja töpötystä, Mozartin jalka lenksotti välillä pahan näköisesti. Viimeisetkin eläytymisen mahdollisuudet vei säveltäjäpojan suuhun laitettu neuvo, kuinka jokainen voi lainata cd:n ja tehdä kotona oman paperinukkeoopperansa. Miksi juuri tätä ei sanonut Laukkanen kertojana? Hyvä huumorimomentti feidattiin tarpeettoman nopeasti, kun kuninkaaksi vaihtanut esiintyjä näytti hetken elvismäiseltä laulajatähdeltä mikrofonimainen valtikka kädessään. Miksi käyttää kolmekymmentä minuuttia selittämiseen ja demonstraatioon, kun taustalla soivat Taikahuilun sävelet, jotka voisivat ilman kuvitustakin lennättää mihin vaan?

HERRA HUU

Nukketeatteri Akseli Klonk Karakallion monitoimitalossa Espoossa

Teksti: Hannu Mäkelä

Dramatisointi ja ohjaus: Janne Kuustie

Esiintyjät: Jouni Järvenpää, Päivi Soini, Tessa Lepistö

Musiikki: Mikko Karjalainen

Nuket ja lavasteet: Virpi Tanskanen ja Kim Huhtanen

Tämä tulkinta Huusta voisi löytyä *hullunkurisuuden* kohdalta sanakirjasta. Klonkkilaiset tekevät reilun omintakeista teatteria, josta jää hyvä mieli. Esitys olisi kaivannut pari herkempää hetkeä hengästyttävyyteensä, jotta pelon voittamisen ajatus olisi noussut vahvemmin esiin. Hassu energisyys muuttui paikoin levottomaksi huidonnaksi ja esiintyjien ilmaisu kontaktittomaksi papatukseksi. Kun kaikki- esiintyjien liike, nukettaminen ja teksti olivat koko ajan nopeimmalla vaihteella, oli hankala seurata tarinaa ja pysyä mukana huomiopisteen pompinnassa. Linnunpönttölavastus ja luontoharrastajien (jotka saattoi nähdä jopa aktivisteina) vaatteet olivat ihastuttavasti teeman mukaiset, monikäyttöiset ja tulkinnalle tilaa jättävät. Vauhdilla liikkuviin, vinosti veistettyihin nukkeihin ja vaaleisiin takkeihin olisi saanut sipaista kontrastia. Lelukuormajat olivat liian pieniä kyseiseen tilaan ja valaistukseen. Tanssillinen liikkuminen oli riemastuttavan älyvapaata, mutta siitäkin olisi voinut epämääräisimmät osat rauhoittaa pois. Esiintyjät muuntuivat näppärästi lavasteiksi, esimerkiksi suu avautui avannoksi. Tyttöhahmojen tekokikatuksesta olen saanut tarpeekseni, tyttömaisyyden ja ilon ilmentämiseen toivoisi löytyvän muitakin keinoja.

Johanna Piritta Peltonen

APURAHOJA MYÖNNETTY NUKKETEATTERITAITEELLE

UUOSINA 2006-2007:

(huom. tiedot e i v ä t ole täydelliset, haalittu kokoon mitä uutta löytyi/
Maiju Tawast)

TAITEEN KESKUSTOIMIKUNTA/LASTENKULTTUURIN

APURAHAT

Hallan haltiat-työryhmä Jyväskylä 500:-
nukenrakentamiseen ja esityksen ohjaamiseen
Hanna Hietala Turku 3000:-
nukketeatteriesitysten viemiseksi sairaaloihin ja lastentarhoihin
Elina Lajunen ja työryhmä Helsinki 4000:-
nukketeatteriesityksen palkkakustannuksiin
Anne Lihavainen Porvoo 2000:-
nukketeatteriesityksen kustannuksiin
Kamran Shahmardan ja työryhmä Imatra 2000:-
nukkenäytelmän kustannuksiin
Anne Rautiainen Helsinki 2500:-
Onnellinen Prinssi-esityksen työpajoihin

TAITEEN KESKUSTOIMIKUNTA/LASTENKULTTUURIN

ERITYISAVUSTUKSET

Mustan ja Valkoisen Teatterin
kannatusyhdistys Imatra 3000:-
nukkenäytelmän kustannuksiin
Nukketeatteri Akseli Klomk Oulu 5000:-
nukketeatteritoimintaan syrjäseuduille
Teatteriosuuskunta IlmiÖ Helsinki 2000:-
nukkeforum-esityksen kuluihin

TAITEEN KESKUSTOIMIKUNTA/LYHYTAIKAISET

AMMATTITEATTERIKOKEILUT

Ishmael Falke ja työryhmä Turku 4000:-
Keskitalven Uni-esityksen toteuttamiseen
Rainer Kaunisto Helsinki 5000:-
nukketeatteriesityksen tuottamiseen
Nt. Akseli Klomk Oulu 6000:-
Iso Vihko-näytelmän toteuttamiseen

TAITEEN KESKUSTOIMIKUNTA/KOHDEAPURAHAT (2006)

Ishmael Falke Turku 2000:-
nukketeatterinäytelmän käsikirjoitukseen

TAITEEN KESKUSTOIMIKUNTA/MATKA-AVUSTUKSET

Terhi Lintukangas Turku 500:-
matka New Yorkiin joulukuussa 2006
Sixfingers-teatteri Turku 600:-
matka-avustus Berliinin festivaalille

OPETUSMINISTERIÖ/NÄYTTÄMÖTAITEEN KOHDEAPURAHAT

Marjut Tawast ja työryhmä (valtakunn.) 3000:-
suomalaisen nukketeatterikirjan tekemiseen
Timo Väntsi Turku 4000:-
aikuisien nukketeatteriesityksen valmist.

OPETUSMINISTERIÖ/FESTIVAALIAVUSTUKSET

Mustan ja Valkoisen Teatterin
kannatusyhdistys Imatra 4000:-
IV Kansainvälinen nukketeatterifestivaali

HÄMEEN TAIDETOIMIKUNTA

Timo Nyssönen Lahti 1000:- työskentelyapuraha

KAAKKOIS-SUOMEN TAIDETOIMIKUNTA

Emma Jussila Lappeenranta 3000:-
työskentelyapuraha, Karelus-teatterille
Mustan ja Valkoisen Teatterin
kannatusyhdistys Imatra 1000:-
IV Kansainvälinen nt-festivaali

LAPIN TAIDETOIMIKUNTA (2006)

Eila Heinonen Keminmaa 3000:- työskentelyapuraha

PIRKANMAAN TAIDETOIMIKUNTA

Nt.Mooria, Anne Hyvärinen Tampere 1500:-
Kasper-esityksen valmistamiseen
Nt.Mooria, Anne Hyvärinen Tampere 1500:-
Morsiussauna-esitykseen

UUDENMAAN TAIDETOIMIKUNTA

Marjut Tawast 1500:-
työskentelyapuraha/uusmaalainen nukketeatt.

VARSINAIS-SUOMEN TAIDETOIMIKUNTA (2006-2007)

Marco Pinto Turku 1000:-
nukketeatteriesityksen valmistamiseen
Ishmael Falke Turku 3000:-
nukketeatteriesityksen ohjaamiseen
Timo Väntsi Turku 4000:-
nukketeatteriesityksen valmistamiseen
Nt. Piironginlaatikko Uusikaupunki 500:-
nukkenäytelmän valmistamiseen
Nt. Annos-yhdistys ry Turku 500:-
nukkenäytelmän valmistamiseen

Marja Susi, Tiina Puranen Turku 2500:-
draamallinen opaskierros, Brinkhallin kartano
Nt. Piironginlaatikko Uusikaupunki 1000:-
nukkenäytelmän valmistamiseen
Outi Herrainsilta Turku 1000:-
nukketeatteriesityksen valmistamiseen
Kati Keskihannu Turku 1000:-
nukketeatteriesityksen valmistamiseen
Anna-Kaisa Väänänen Turku 1000:-
nukketeatteriesityksen valmistamiseen
Työryhmä Herrainsilta, Turku 1500:-
Kuuma ankanpoikanen-nukketeatteri-
Väänänen, Pöyhönen, Manninen
esityksen valmistamiseen

OPETUSMINISTERIÖ/RESIDENSSIAVUSTUKSET

Juha Laukkanen, Nt. Sytkyt Helsinki
1 kk residenssiavustus Prahaan

SUOMEN KULTTUURIRAHASTO 2007

Hanna Heinonen Helsinki 6500:-
nukketeatteriesityksen toteuttamiseen
Susanna Hemilä ja työryhmä Hki 10000:-
lastenteatteriesityksen valmistamiseen
Outi Herrainsilta ja työryhmä Turku 13000:-
nukketeatteriesityksen valmistamiseen
Rainer Kaunisto Helsinki 3500:-
opintomatkaan nukketeatterifestivaalille
Kati Keskihannu Turku 16000:-
draamallisen seikkailuesityksen toteuttam.
Anneli Petris-Forsell ja Sauli Malinen Helsinki 3500:-
nukketeatteriesityksen toteuttamiseen

Etelä-Karjalan rahasto (2006-2007)

Emma Jussila Lappeenranta 8000:-
nukketeatteritoiminnan kehittämiseen
Mustan ja Valkoisen Teatterin
kannatusyhdistys Imatra 10000:-
IV Kansainvälinen nt-festivaali

Päijät-Hämeen rahasto

Nukketeatteriyhdistys Niveltämö, Lahti 5000:-
nukketeatteriesityksen valmistamiseen

Keski-Suomen rahasto (2006-2007)

Ilona Lehtiranta, Capelle Lahti 3000:-
työskentelyapuraha
Kaija-Leena Soikkeli,
Henna Marjut Berg ja Leena Lähdesmäki 2000:-
Nukketeatterin kautta satumaailmaan-proj.

Päijät-Hämeen rahasto

Nukketeatteriyhdistys Niveltämö, Lahti 5000:-
nukketeatteriesityksen valmistamiseen

Keski-Suomen rahasto (2006-2007)

Ilona Lehtiranta, Capelle Lahti 3000:-
työskentelyapuraha

Kajja-Leena Soikkeli,

Henna Marjut Berg ja Leena Lähdesmäki 2000:-

Nukketeatterin kautta satumaailmaan-proj.

Lapin rahasto

Leila Peltonen Rovaniemi 6000:-

Lapin nukketeatterin kartoittamiseen

SVENSKA KULTURFONDEN

Nukketeatteri Sikuri 3000:-

nukketeatteriesityksen toteuttamiseen

(Sari Witting, Anne Lihavainen)

Nukketeatteri Sikuri 1000:-

teatterinukkien valmistamiseen (Anne Hackman)

Nylands svenska kulturfond

Marjut Tawast ja työryhmä (valtakunn.) 2000:-

för att kartlägga finlandssvensk dockteater

Åbolands svenska kulturfond

Marja Susi, Tiina Puranen Turku 1000:-

draamallinen opaskierros, Brinkhallin kartano

KORDELININ SÄÄTIÖ

Marjut Tawast ja työryhmä (valtakunn.) 8000:-

suomalaisen nukketeatterikirjan tekemiseen

KALEVALA KORUN KULTTURISÄÄTIÖ(2006)

Sauli Malinen, Anneli Petris-Forsell Hki 3000:-

nukketeatteriesityksen tekemiseen lapsille

ESPOON KULTTUURITOIMI (2006)

Teatteri Hevosenkentä 280 212:-

toiminta-avustus

(Hevosenkentä haluaa ilmoittaa, että tästä summasta maksetaan yli 90 000:- vuokratulujia)

HELSINGIN KULTTUURITOIMI (2006)

Nukketeatteri Sampo 201 909:- toiminta-avustus

HELSINGIN KAUPUNKI/NUKKETEATTERIHAUTOMO

(2006)

Elina Lajunen & työryhmä Hki 5000:-

Puupoika-esityksen valmistamiseen

Stella Parland Hki 1000:-

marionettikabareehen aikuisille

Anne Rautiainen & työryhmä Hki 3000:-

Onnellinen prinssi-esityksen valm.

Inkeri Rosilo & työryhmä Hki 2000:-

Sylitaivas-esityksen valmistamiseen

SEURASAARISÄÄTIÖ (2007)

Elina Lajunen & työryhmä Hki 2000:-

Puupoika-esityksen esittämiseen

OULUN KULTTUURITOIMI

Nukketeatteri Akseli Klom 80 000:-

toiminta-avustus

TAMPEREEN KAUPUNGIN KULTTUURITOIMI (2006-2007)

Teatteri Mukamas 208 958:- toiminta-avustus

Työryhmä Kuuskoski-Hanhiniemi Tampere 500:-

nukketeatteriesityksen lavastukseen ja mater.

Nt.Mooria, Anne Hyvärinen Tampere 800:-

Morsiussauna-esitykseen

PIRKANMAAN TANSSIN KESKUS

Nt. Mooraa + työryhmä 1500:-

Morsiussauna-esitykseen

TURUN KULTTUURILAUTAKUNTA (2006-2007)

Ishmael Falke Turku 2000:-

nukketeatteriesityksen valmistamiseen

Sixfingers-teatteri Turku 1000:-

nukketeatteriesityksen valmistamiseen

UUDENKAUPUNGIN KULTTUURITOIMI

Nt. Piironginlaatikko, 3000:-

Pelle- ja nukkepäivän toteuttamiseen

Uudenkaupungin Suomalaisen Seuran Säätiö

Nt. Piironginlaatikko 1880:-

Uudenkaupungin rauhasta kertovaan näytelmään

Uudenkaupungin Palveluyrittäjät

Nt. Piironginlaatikko 2000:-

Uudenkaupungin rauhasta kertovaan näytelmään

Uudenkaupungin Lions Club

Nt. Piironginlaatikko 500:-

Uudenkaupungin rauhasta kertovaan näytelmään

TOVE JANSSON-PALKINTO

Maija Baric Helsinki 10 000:-

KANSALAISTOIMINNAN TUNNUSTUSPALKINTO

marraskuussa 2006

Nukketeatteri Taiga-Matto Turku

Lisäksi jotkut nukketeatteriryhmät ovat saaneet kotikunniltaan 400-500 euron vuosiuavustuksia toimintaansa (esim. Teatteri Lempi/Tuusula). Nukketeatteri Marinot/Merikaarto, Vaasan läänissä sai 700:- Prinsessan painajainen-esitykseen

H U O M !

T Ä Y D E N T Ä K Ä Ä T I E T O J A ,
ILMOITAKAA ALLEKIRJOITTANEELLE
SAAMISTANNE AVUSTUKSISTA, KIITOS.
Vain kokoamalla tiedot saamme kokonaiskuvan nukketeatterikenttämme rahoituksesta ja resursseista.
maju.tawast@luukku.com

Lisäyksiä:

Nukketeatteri Piironginlaatikko, Uusikaupunki 3000:-

Pelle- ja Nukketapahtumaan 2007

Varsinais-Suomen Kulttuurirahasto

Nukketeatteri Valkovilla, Helsinki 2000:-

Paratiisi-nukketeatteriesityksen valmistamiseen Tunkelo-säätiö

Tässä tuoreimmat sixfingersille myönnetty apurahat:

Turun Teatterikerholta 1,100 €

-Keskitalven Uni -esityksen materiaalikuluihin.

Suomen Kulttuurirahaston Varsinais-Suomen rahastolta 5,000 €

-Keskitalven Uni -esityksen tuottamiseen.

1/2007

Kevätnumero

www.unima.fi

Suomen UNIMAN tiedotuslehti